

Jemielity, Witold

Podziały administracyjne powiatów bielskiego, siemiatyckiego i hajnowskiego w latach 1919-1990

"Studia Łomżyńskie", 9, 1998, s. [113]-161

Zdigitalizowano w ramach projektu pn. Budowa platformy "Podlaskie Czasopisma Regionalne", dofinansowanego z programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (umowa SONB/SP/465121/2020).

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Udostępniono do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WITOLD JEMIELITY (Łomża)

Podziały administracyjne powiatów bielskiego, siemiatyckiego i hajnowskiego w latach 1919-1990

Temat obejmuje obszar powiatu bielskiego oraz wydzielonych z niego powiatów siemiatyckiego i hajnowskiego dla okresu od powstania województwa białostockiego do 1990 r.

Przy omawianiu zagadnienia punktem wyjściowym były poszczególne wsie i miasta, tak by można było je odnaleźć w zmieniających się granicach powiatów, gmin, gromad i sołectw. Obok względów historycznych opracowanie może być przydatne dla osób dokonujących kolejnych podziałów administracyjnych. Autor jako pierwszy podjął się omówienia tego tematu.

Podstawę źródłową stanowią pisma urzędowe. W Dzienniku Ustaw ogłaszano podziały województw, powiatów i gmin, a powtarzano to w Dziennikach Wojewódzkich. W Białymstoku od 1921 r. wychodził Dziennik Urzędowy Województwa Białostockiego, od 1929 r. Białostocki Dziennik Wojewódzki, od 1950 r. Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej, od 1984 r. Dziennik Urzędowy Województwa Białostockiego. Od 1975 r. część powiatu siemiatyckiego włączono do województwa łomżyńskiego. Tutaj od 1975 r. drukowano Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej, od 1984 r. Dziennik Urzędowy Województwa Łomżyńskiego. W Dziennikach umieszczano także podziały na gromady i sołectwa. Autor korzystał i ze źródeł archiwalnych. Dla okresu międzywojennego jest kilka teczek w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, a dla czasów powojennych zachowały się bogate zespoły w Archiwum Państwowym w Białymstoku i w Archiwum Państwowym w Łomży. Są tam prośby mieszkańców, opinie wójtów i wojewodów, mapy, zestawienia liczbowe. W oparciu o te materiały podejmowano decyzje administracyjne.

W opracowaniu wyodrębniono trzy powiaty: bielski, siemiatycki i hajnowski. W pierwszym omówiono: A. Podziały do 1919 r.; B. Okres międzywojenny: podział powiatu na gminy i miejscowości, podział gmin na gromady, lata wojny; C. Po II wojnie światowej: podział gmin na gromady, powiat powiatu na gromady, czas funkcjonowania samych gmin. W powiecie siemiatyckim (od 1952 r.): podział powiatu

na gromady, podział powiatu na gminy. W powiecie hajnowskim (od 1954 r.): podział powiatu na gromady, podział powiatu na gminy. Zakończenie, przypisy, mapy.

W opracowaniu występuje bardzo dużo nazw miejscowości. Pisownia niektórych z nich ulegała drobnym zmianom lub też w źródłach błędnie podano owe nazwy. Dotyczy to jedynie zmian literowych, nie przeszkadza więc w identyfikacji danej wsi i miejscowości.

POWIAT BIELSKI

PODZIAŁY DO 1919 r.

Obszar powiatu bielskiego w przeszłości należał do Podlasia. Do początku XVI wieku Podlasie wchodziło w skład bardzo rozległego województwa trockiego, w Wielkim Księstwie Litewskim. W 1507 r. z części ziem trockich utworzono województwo nowogrodzkie oraz 29 sierpnia 1513 r. województwo podlaskie¹. W 1569 r. Podlasie włączono do Korony. W 1795 r. rozbito trwającą ponad dwieście lat jedność administracyjną województwa podlaskiego, granica przebiegła wzdłuż Bugu; północną część zagarnęły Prusy, południową część Austria².

Po trzecim rozbiornie utworzono prowincję Prusy Nowowschodnie z podziałem na dwa departamenty: białostocki i płocki. W departamencie białostockim powstało 10 nowych powiatów, m.in. bielski, drohicki i suraski. Powiat bielski składał się z części ziemi bielskiej położonej między powiatem suraskim, Narwią a granicą rosyjską; powiat drohicki z dawnych powiatów drohickiego i mielnickiego; powiat suraski z części dawnej ziemi bielskiej leżącej między powiatami zambrowskim, drohickim, mielnickim oraz rzeką Narwią³. Powiaty zostały podzielone na parafie, podobnie jak to było w czasach polskich.

Na podstawie traktatu w Tylży w 1807 r. poza granicami Księstwa Warszawskiego znalazły się powiaty: białostocki, bielski, drohicki i sokólski oraz część powiatów: biebrzańskiego, dąbrowskiego i suraskiego; utworzono z nich obwód białostocki⁴. Obwód ten razem z guberniami: grodzieńską, mińską i wileńską podlegał gubernatorowi wileńskiemu. W 1843 r. obwód białostocki przyłączono do guberni grodzieńskiej oraz w tymże roku powiaty bielski i drohicki połączono w jeden duży powiat bielski⁵.

W czasie pierwszej wojny światowej Białystok i obszary okoliczne znalazły się pod okupacją niemiecką. W 1915 r. z Białostoczczyzny, Grodzieńszczyzny, Kurlandii,

¹ W. Jarmolik, *Początki województwa podlaskiego*, Podlasie 1988, t. 2, s. 15, 19.

² M. Waśkiel, *Ziemie polskie pod zaborami*, Podlasie 1988, t. 2, s. 28.

³ J. Wąsicki, *Ziemie polskie pod zaborem pruskim. Prusy Nowowschodnie (Neuostpreussen) 1795-1808*, Poznań 1964, s. 183.

⁴ M. Kallas, *Przyczynki do dziejów podziałów administracyjnych w początkach XIX wieku. Departament łomżyński w latach 1807-1815*, w: *Państwo-Kościół-Niepodległość*, Lublin 1986, s. 258.

⁵ M. Ułaszczyk, *Materiały do dziejów obwodu białostockiego w latach 1807-1843*, „Rocznik Białostocki” 1961, t. 2, s. 333.

Litwy i Suwalszczyzny Niemcy utworzyli jednostkę administracyjną podporządkowaną wojskowemu zarządowi terenów okupowanych⁶.

OKRES MIĘDZYWOJENNY

Mocą Ustawy Tymczasowej z 2 sierpnia 1919 r. powstało województwo białostockie, w skład którego weszły powiaty: augustowski, białostocki, bielski - 181623 mieszkańców, kolneński, łomżyński, ostrołęcki, ostrowski, sejneński, sokólski, suwalski, szczuczyński i wysokomazowiecki⁷. W lutym 1921 r. do województwa białostockiego dołączono powiaty: grodzieński, wołkowyski i część białowieskiego⁸. W 1922 r. zniesiono powiat białowieski, w 1925 r. powiat sejneński, w 1932 r. powiat kolneński. Od 1 kwietnia 1939 r. powiaty łomżyński, ostrołęcki i ostrowski włączono do województwa warszawskiego⁹.

Powiat bielski obszarem był jednym z największych w Polsce. Dnia 27 listopada 1925 r. ministerstwo spraw wewnętrznych powołało Ekspozyturę starostwa bielskiego z siedzibą w Siemiatyczach. Po pięciu latach stwierdzono, iż dotychczasowa działalność Ekspozytury nie potwierdziła celowości utrzymywania jej nadal, od 1 lipca 1931 r. wojewoda białostocki zniósł Ekspozyturę w Siemiatyczach¹⁰.

1. Podział powiatu na gminy i miejscowości

Dnia 28 sierpnia 1919 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie o tymczasowej organizacji władz administracyjnych na obszarze byłego zaboru rosyjskiego. Stwierdziła iż tymczasowo został utrzymany dawny rosyjski podział administracyjny na powiaty¹¹. W 1921 r. w Polsce przeprowadzono spis powszechny a w 1924 r. w oparciu o ten spis wydrukowano Skorowidz miejscowości województwa białostockiego. W ramach powiatów podano gminy, w tych poszczególne miejscowości określając ich charakter topograficzny - miasto, wieś, folwark, kolonia, osada, leśniczówka.

W powiecie bielskim były następujące miasta: Bielsk 4759 mieszkańców, Boćki - 1719, Brańsk - 3739, Ciechanowiec - 3291, Drohiczyn - 1972, Kleszczele - 1452, Mielnik - 1091, Narew - 963, Siemiatycze - 5694; oraz 19 gmin, mianowicie: Domanowo 2734 mieszkańców i 16 miejscowości, Dubiażyn - 3499 i 33, Grodzisk - 5470 i 44, Kały - 3597 i 32, Kleszczele - 2787 i 16, Łosinka - 6140 i 47, Łubin - 5958 i 44, Milejczyce - 4801 i 45, Narew - 5707 i 40, Narajki - 8453 i 57, Orla - 7824 i 48, Pasynki - 5342 i 39, Radziłłówka - 3520 i 35, Rudka - 4534 i 31, Siemiatycze - 7869 i 72, Skórzec - 9669 i 74, Topczewo - 5144 i 52, Widźgowo - 5011 i 26, Wyszki - 6477 i 47. Oto miejscowości w poszczególnych gminach.

⁶ J. Smykowski, *Województwo białostockie w latach 1919-1939*, Podlasie 1988, t. 2, s. 41.

⁷ Dz.Ust. 1919 nr 65 poz. 395.

⁸ Dz.Urz.Woj.Biał. 1921 pr 3 s. 1.

⁹ W. Jemieliły, *Szkoły średnie i zawodowe w województwie białostockim w latach 1919-1939*, Łomża 1991, s. 14.

¹⁰ Biał.Dz.Woj. 1931 nr 12 poz. 100. Archiwum Akt Nowych. MSW, sygn. 190.

¹¹ Dz.Ust. 1919 nr 72 poz. 426; 1919 nr 90 poz. 488, 489.

1. Gmina Domanowo. Wsie: Domanowo Nowe, Domanowo Stare, Glinnik, Markowo, Mień, Pietraszki, Poletyły, Potoki, Pruszancka-Baranki, Pruszancka Stara, Załuskie Koronne, Załuskie Kościelne. Folwarki: Markowo Wielkie, Mień, Poletyły. Osada: Jarmarkowszczyzna.

2. Gmina Dubiażyn. Wsie: Czechy, Dubiażyn, Dubno, Dydule, Grygorowce, Hredele, Koszki, Kozły, Krasna Wieś, Lewki, Mokre, Moskiewce, Nurzec, Oleksze, Pawlikowo Kruhle, Rajki, Studziwody, Szeszyły, Szpitale, Wólka. Folwarki: Dobromil, Grygorowce, Kalejczyce, Knorydy Podleśne, Krasna Wieś, Lewki, Podbiele. Kolonie: Kruhle, Pasieka, Wólka. Stacja kolejowa: Grygorowce. Przystanek kolejowy: Lewki.

3. Gmina Grodzisk. Wsie: Aleksandrów, Biszewo, Bogusze-Litewka, Brzeziny-Janowięta, Brzeziny-Niedźwiadki, Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia, Czarna Wielka, Dołubów, Drochlin, Grodzisk, Jaszczołty, Kosianka-Boruty, Kosianka Leśna, Kosianka Stara, Kosianka-Trojanówka, Kozłów, Krynki-Białokunki, Krynki Borowe, Makarki, Malinowo, Mierzynówka I, Mierzynówka II, Niewiarowo-Przybki, Niewiarowo-Sochy, Piotrowo-Trojany, Porzeziny-Gąbki, Porzeziny-Mendle, Rybałty, Smolugi, Smolugi-Kruszewo, Sypnie, Wojencze, Zaręby, Żery Bystre, Żery-Czubiki, Żery-Pilaki. Folwarki: Dołubów, Grodzisk, Sypnie, Targowisk. Kolonia: Dołubów-Wyręby. Leśniczówki: Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia.

4. Gmina Kąty. Wsie: Andryjanki, Choroszczewo, Chronibory, Dziadkowicze, Hornowszczyzna, Hornów, Jasienówka Mała, Jasienówka Stara, Kąty, Korzeniówka, Lipiny, Lubejski, Malewice, Osmola, Piotrowo, Piotrowo-Krzywokoły, Wałki, Wygonów, Żurobice. Folwarki: Andryjanki, Kąty, Malewice, Wałki, Wandalin, Wandalinek. Kolonie: Nowinki, Wylan. Osiedle młyńskie: Osmola. Leśniczówki: Kadłub, Straż. Probstwo: Osmola.

5. Gmina Kleszczele. Wsie: Czeremcha, Dasze, Dobrywody, Jelonka, Kuzowa, Mołoczki, Piotrowszczyzna, Pohreby, Poźniki, Repczyce, Saki, Suchowolce, Zaleszczany, Żuki. Osada: Kośna. Stacja kolejowa: Czeremcha.

6. Gmina Łosinka. Wsie: Bielszczyzna, Borysówka, Czyżyki, Dolna, Dubiny, Grodzisko, Kamień, Kapitańszczyzna, Kojły, Kotłówka, Kotówka, Kowela, Krynica, Krzywiec, Kuraszewo, Radki, Rzepiska, Szostakowo, Trywieża, Wasylkowo, Wólka, Wygoda, Zabłocie. Folwarki: Borowisko, Maksymowszczyzna (Wygoda). Osada fabryczna: Hajnówka. Osada: Golakowa Szyja. Kolonie: Bujakowszczyzna, Kraskowszczyzna, Rolanka, Usnarszczyzna, Wieżanka.

7. Gmina Łubin. Wsie: Bodaczki, Bodaki, Bujnowo, Bolesty, Bronka, Brześcianka, Bujanowo, Chojewo, Dębowo, Dziecinne, Grabowiec, Hawryłki, Jakubowskie, Kadłubówka, Kalnica, Kiersnowo, Kiersnówek, Knorydy, Koszewo, Łubin Kościelny, Łubin-Reduły, Nowosady, Olszewo, Pace, Pietrzykowo-Goląbki, Pietrzykowo-Wyszki, Piliki, Sierakowizna, Skolimowo, Skrzyпки Małe, Skrzyпки Wielkie, Starowieś, Stryki, Szastały, Szumki, Truski, Wiercień, Zawady. Folwarki: Dębowo, Knorydy, Knorydy Średnie, Starowieś, Truski. Osada: Majorowizna. Osada młyńska: Otapy.

8. Gmina Milejczyce. Wsie: Białki, Borowiki, Bystre, Chanie, Chańki, Chursy, Gołubowszczyzna, Grabarka, Hruzki, Jałtuszczyki, Klinkowicze, Kościukowicze,

Lewosze, Miedwieżyki, Mikulicze, Nowosiółki, Nurczyk, Nurzec, Pokaniewo, Rogacze, Sasiny, Sobiątyń, Śnieżki, Zabłocie, Zalesie, Żerczyce. Folwarki: Bystre, Hruzki, Nurczyk, Nurzec, Pokaniewo, Sasiny, Zabłocie. Miasteczko: Milejczyce. Kolonie: Malewuszczyzna, Pawłowo, Podmokle, Pokaniewo, Sasiny-Ostrów, Włoka, Żelanicze. Stacja kolejowa: Nurzec.

9. Gmina Narew. Wsie: Ancuty, Białki, Bruszkowszczyzna, Chrabostówka, Cieluski, Cymochy, Dawidowce, Dorotyńka, Gorędowszczyzna, Hajdakowszczyzna, Horodczyn, Hradeczna, Iwanki, Janowo, Kaczały, Kaniuki, Makówka, Odryńki, Ogrodniki, Paszkowszczyzna, Pawły, Puchły, Rohozy, Rybaki, Ryboły, Saki, Skaryszewo, Soce, Trościanka, Tyniewiczze Małe, Tyniewiczze Wielkie, Waniów, Waśki, Wojszki. Folwarki: Hożna, Puchały, Stawek. Kolonia: Cisy. Osada młyńska: Rudka. Leśniczówka: Podwaśki.

10. Gmina Narojki. Wsie: Arbasy, Bryki, Bujaki, Bużyska, Chechtłowo, Chrołowice, Chutkowice, Janówek, Kamianki, Klepacze, Klyzówka, Koczery, Korzeniówka Mała, Korzeniówka Wielka, Lisowo, Lubowice, Łopusze, Milewo, Miłkowice-Janki, Miłkowice-Maćki, Miłkowice-Paszi, Miłkowice-Stawki, Minczewo, Moczydły, Morze, Narojki, Narojki-Nowe, Nowosady, Obniże, Putkowice Nadolne, Putkowice Nagórne, Rotki, Runice, Sady, Siekierki, Sieniewice, Skierwiny, Skiwy Małe, Smarklice, Smarklice Wojewódzkie, Smorzewo, Stadniki, Sytki, Śledzianowo, Tonkiele, Wierzchuca Nagórna, Wólka Zamkowa. Folwarki: Bryki Dolne, Bryki Górne, Lisowo, Ostrożany, Sieniewice, Śledzianowo, Wierzchuca Nadbużna, Wierzchuca Nagórna I, Wierzchuca Nagórna II. Kolonia: Janówek.

11. Gmina Orla. Wsie: Borek, Chytra, Czechy, Dubicze Cerkiewne, Dubicze Osoczne, Dubicze-Tofiłowce, Górna, Grabowiec, Hołody, Istok, Jagodniki, Korycisk, Koszele, Kraskowszczyzna, Krywiatycze, Malinniki, Miłkasz, Mochnata, Morze, Parcewo, Pasieczniki Małe, Pasieczniki Wielkie, Paszkowszczyzna, Progałe, Reduły, Rutki, Spiczki, Stary Berezów, Stary Kornin, Szczyty, Szernie, Topczykały, Toporki, Witowo, Wólka, Zbucz. Folwarki: Dzieciółowo, Hołowiesk, Malinniki, Nowodwory, Orla. Miasteczko: Orla. Kolonie: Antonowo, Baranowce, Grabniak, Judzianka, Poryjewo. Osada młyńska: Bachmaty.

12. Gmina Pasyńki. Wsie: Biała, Czyże, Deniski, Hukowicze, Istok, Klejniki, Knorozy, Kotły, Koźliki, Kożyno, Krzywa, Lachy, Leniewo, Leszczyny, Łoknica, Miakisz, Ogrodniki, Orlanka, Pasyńki, Filipki, Płoski, Podrzeczany, Rakowicze, Rzepniewo, Saki, Sobótka, Stupniki, Trzeszczotki, Widowo, Zubowo. Folwarki: Bielanowszczyzna, Sobótka. Kolonie: Kletne, Sapowo, Szawełe, Użyki, Wieruchy. Osady młyńskie: Klin, Użyki.

13. Gmina Radziwiłłówka. Wsie: Borysowszczyzna, Grabarka, Homoty, Kudelicze, Maćkowicze, Mętna, Moszczona, Oksytucze, Osłowo, Pawłowicze, Radziwiłłówka, Sokole, Stankowicze, Sutno, Szerszenie, Sycze, Szumiłówka, Wajków, Wakulowicze, Werpól. Folwarki: Sutno, Werpól, Wygoda. Miasteczko: Niemirów. Kolonie: Końskie Góry, Olchowicze, Rasztowiec, Wólka. Leśniczówki: Adamowo-Zastawa, Gradka, Mętna, Sucholica, Zołędne. Nadleśnictwo: Nurzec. Tartak: Radziwiłłówka.

14. Gmina Rudka. Wsie: Czaje, Czaje-Wólka, Jarmonty, Karpie, Kobusy, Koce-Basie, Koce Borowe, Koce-Piskuly, Koce-Schaby, Koryciny, Lubieszce, Lępiec, Małyszczyn, Niemyje-Skłody, Niemyje Stare, Olędy, Radziszewo-Sieńczuch, Rudka, Sindy, Ząbki. Folwarki: Józefin, Olędy, Rudka. Leśnictwo: Koryciny. Leśniczówki: Bajraki, Bartniki, Budy-Józefin, Lępiec, Majdan Olędzki, Złota Góra. Cegielnia: Bajraki.

15. Gmina Siemiatycze. Wsie: Annapol, Anusin, Baciki Bliższe, Baciki Dalne, Baciki Średnie, Boratyniec Lacki, Boratyniec Ruski, Cecele, Czartajewo, Grzyby, Haćki Annapolskie, Hołosówka, Kajanka, Klekotowo, Klukowo, Kłopoty-Bańki, Kłopoty-Bujny, Kłopoty-Patry, Kłopoty-Stanisławy, Kłopoty-Waśki, Krasewice-Czerepy, Krasewice-Jagielki, Krasewice Stare, Krupice, Krynki-Sobole, Kulygi, Lachówka, Laskowszczyzna, Leszczka, Moszczona Pańska, Ogrodniki, Olendry (Fürstendorf), Orzepy, Rogawka, Romanówka, Skiwy Wielkie, Słowiczyn, Tołwin, Turna Mała, Turna Wielka, Wiercień Mały, Wiercień Wielki, Wólka nad Bugiem, Wyromiejki, Zajęczniki, Zalesie. Folwarki: Altejn, Baciki, Czartajewo, Hryćki, Krupice, Kulygi, Lachówka, Ossolin. Kolonie: Bocianka, Glinnik, Klin-Połosy, Tarasy I, Tarasy II, Wyromiejki. Osady: Czerwony Bór, Czysta Dolina, Sawiczyszna, Stojło, Wólka Biszewska. Leśniczówki: Kadłub, Mazie. Osady młyńskie: Kłopoty-Patry, Panasiuki, Skiwy. Stacja kolejowa: Siemiatycze.

16. Gmina Skórzec. Wsie: Bogusze Stare, Bojanka, Borzymy, Czarkówka Mała, Czarkówka Wielka, Głębozec, Głody, Granne, Kobyła, Kosiorki, Kośki-Falki, Kośki-Wypychy, Krakówki-Dąbki, Krakówki-Włodki, Kruże, Krynki-Jarki, Krynki-Miklasy, Kułaki, Leszczka Mała, Leszczka Wielka, Leśniki, Malec, Miodusy-Dworaki, Miodusy-Junochy, Miodusy Pokrzywne, Moczydły-Dubiny, Moczydły-Kukielki, Moczydły-Pszczółki, Moczydły Stare, Olszewo-Rybałty, Osnówka, Pelch, Perlejewo, Pieczyński, Pobikry, Przybyszyn, Radziszewo-Króle, Radziszewo-Sobiechowo, Radziszewo Stare, Skórzec Nowy, Skórzec Stary, Trzaski, Twarogi Lackie, Twarogi-Mazury, Twarogi Ruskie, Twarogi-Trąbnica, Twarogi-Wypychy, Tworowice, Winna-Chroły, Winna Poświętna, Winna Stara, Winna-Wilki, Winna-Wypychy, Wojtowice-Dady, Wojtowice-Glinna, Wojtowice Stare, Zdzichy, Żale. Folwarki: Antonin, Kostusin, Kułaki, Malec, Osnówka, Pobikry, Stefanowo, Wiktorowo. Kolonie: Dąbczyn, Gaj, Poniaty, Sawczyn, Zadobrze, Zalesie. Osady: Nowe Juniewo, Sólka.

17. Gmina Topczewo. Wsie: Bagińskie Nowe, Bagińskie Stare, Bogusze, Budlewo, Falki Stare, Ferma, Filipy (Falki Filipy), Gawiny, Godziemby (Falki Godziemby), Górskie, Ignatki, Kiewłaki, Koćmiery, Kożuszki, Liza Stara, Łukawica, Malesze, Mierzwin Mały, Mierzwin Wielki, Moskwini, Olędzkie, Olszewek, Olszewo, Osówka, Pierzchały, Sieśki, Szpaki, Ściony, Świridy, Topczewo Nowe, Topczewo Stare, Trzeszczkowo, Wodźki, Wólka Pietkowska, Wólka Zaleska, Wypychy, Zalesie, Zanie, Zdrojki. Folwarki: Łukawica, Ostrówek, Pietkowo, Sieśki B, Sieśki O, Wólka Pietkowska, Wólka Zaleska, Zdrojki. Kolonie: Liza-Osiekowo, Łukawica, Łukawica Kościelna. Osada młyńska: Świridy. Leśniczówka: Stoczek.

18. Gmina Widźgowo. Wsie: Brzeźnica, Brzeźnica-Stronka, Burchaty, Golonki,

Klichy, Oleksin, Plonowo, Popławy, Puchały Nowe, Puchały Stare, Siedlce, Siekluki, Siele, Siemiony, Solniki, Spieszyn, Szmurły, Torule, Widźgowo, Wojtki, Zamianowo, Zołocki. Folwark: Siemiony. Kolonie: Chrościanka, Siemiony. Osada: Zamianowo.

19. Gmina Wyszki. Wsie: Augustowo, Bańki, Chraboły, Haćki, Hryniewicze Małe, Hryniewicze Wielkie, Husaki, Jacewicze, Kalinówka, Kowale-Falki, Łapcie, Łubice, Łuczaje, Łyse, Malinowo-Żółtki, Mieszuki, Mulawicze, Nałogi, Niwino Borowe, Niwino Kamieńskie, Niwino Leśne, Niwino Popławskie, Niwino Stare, Olszanica, Orechwicze, Plutycze, Polsze, Proniewicze, Rajsk, Samułki Małe, Samułki Wielkie, Sasiny, Stacewicze, Stołowacz, Szczepany, Tworki, Warpechy Nowe, Warpechy Stare, Woronie, Wyszki Zakrzewo. Folwarki: Strabla, Wiktorzyn. Kolonia: Krupiec. Leśniczówki: Gacisko, Torfowiszczce. Stacja kolejowa: Strabla¹².

Taki był skład gmin powiatu bielskiego w dniu 30 września 1921 r., kiedy przeprowadzano spis powszechny. Wkrótce obszar omawianego powiatu powiększył się. Na mocy ustawy z 4 lutego 1921 r. do województwa białostockiego przyłączono m.in. trzy gminy powiatu białowieskiego, mianowicie: Białowieża, Masiewo i Suchopół, zaś gminy tego powiatu: Dmitrowicze, Dworce, Płowce i Wierzchowice weszły w skład powiatu brzeskiego w województwie poleskim¹³. Już 11 lipca 1922 r. Rada Ministrów zniósła powiat białowieski a wspomniane trzy gminy włączyła do powiatu bielskiego¹⁴. W skład tych gmin wchodziły następujące miejscowości.

1. Gmina Białowieża. Wsie: Biała, Biały Lasek, Buda Paszucka, Budy, Czwirki, Długi Bród, Dworzyszczce, Gwóźdź I, Gwóźdź II, Hajnówka, Horoszkówka I, Horoszkówka II, Kamieniuki, Kiwaczyna, Koczany, Kozi Przeskok, Kropiwnik, Kruhłe, Krzyże, Ławy, Łozice, Łozki, Mszanki, Nikiforowszczyzna, Okólniki, Orzeszkowo, Panasiuki, Pastuchowe Błoto, Piaski, Podbielskie Ogrodniki, Podolany, Pogorzelce, Postołowo, Przybudek, Skrzyplewo, Sołoducha, Sowin Gród, Starzyna, Stoczek, Stołpowisko, Teremyski, Widły, Wierzchowskie, Wiluki, Zanowiny, Zastawa. Kolonie: Budzisko, Głęboki Kąt, Jałowy Gród, Jeleński Bór, Planta. Osada pałacowa: Białowieża. Osady: Grabowiec, Rzepiszczce, Wygon. Osady leśne: Babiniec, Sidorowszczyzna, Zabogonie. Osada fabryczna: Stoczek. Stacje kolejowe: Białowieża, Hajnówka. Leśniczówki: Chwojnik, Granie, Jakubowo, Kamieniuki, Podcerkiew, Podolany. Tartaki: Czerlonka, Gródek, Stoczek.

2. Gmina Masiewo. Wsie: Babia Góra, Bernadzki Most, Browsek, Cichowola, Gruszki, Huszczewina, Janowo, Jaźwiny, Masiewo I, Masiewo II, Niemierzanka, Nowosady, Olchowa Kładka, Olchówka, Pasieki, Podlewkonie, Skupowo, Smolny Sadek, Srocza Nóżka, Stoczek, Suszczy Borek, Świnoroje, Tuszemla, Tuszemlanka, Wroni Bór, Zabłotczyzna, Zabrody, Zwodziecko. Miasteczko: Narewka Mała, Kolonia: Czoło. Osady: Borowe (Borowiki), Długi Borek, Dubińska Ferma, Gnilec, Golikowa

¹² *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej*, t. V, Województwo Białostockie, Warszawa 1924, s. 19-30.

¹³ Dz.Urz.Woj.Biał. 1921 nr 3 s. 1.

¹⁴ Dz. Ust. 1922 nr 56 poz. 504. Dz.Urz.Woj.Biał. 1923 nr 1 s. 3.

Szyja, Jedlinka, Minkówka, Przechody, Zamosze. Leśniczówki: Jaźwiny, Niemierza, Zabrody.

3. Gmina Suchopol. Wsie: Andryjanki, Borki, Chwałowo I, Chwałowo II, Czepiele, Głęboki Kąt, Gluszec, Haleny, Hryniewicze, Jałowa, Kletno, Kraśnik Mały, Kraśnik Wielki, Krynica, Lewki, Murawa, Nepomucenówka, Nowa Straż, Nowosiółki, Pieniążki, Podlaski, Przykolesie, Rowbick, Suchopol. Kolonie: Dubaweczna (Dzitowiecczyzna), Hłubieniec, Kaledziczna, Mała Część, Narwa, Rudawka, Siewiec, Taborzysko, Wołkowina, Wybrody. Osady: Buczewlanka, Czadziel, Litwak. Folwarki: Haleny, Hryniewicze, Krynica, Nepomucenówka, Popielewo Wielkie. Okolica: Izbice. Leśniczówka: Pieniążki.

W gminie Białowieża było 6674 mieszkańców i 70 miejscowości, w gminie Masiewo odpowiednio 5237 i 42, w gminie Suchopol 5968 i 45 miejscowości¹⁵.

Od 26 lipca 1926 r. obszar gminy Suchopol przeniesiono do powiatu prużańskiego w województwie poleskim¹⁶. W następnych latach w powiecie bielskim zachodziły liczne zmiany. Od 13 kwietnia 1929 r. utworzono gminę wiejską Hajnówka. W jej skład weszły: a) z gminy Białowieża miejscowości: Długi Bród, osada Hajnówka, Jakubowo, Krugłe, Łozice, Nikiforowszczyzna, Orzeszkowo, Piaski, Postołowo, Starzyzna, Sawiny-Gród, Skryplewo, Wiluki, Wygon, Wierzchowskie i Zabagonie; b) z gminy Łosinka: Bielszczyzna, Czyżyki, Dolna, Dubiny, Kraskowszczyzna, Lipiny, Nowoberezowo, Placówka, Putiska, Wygody i zakłady chemiczne „Grodzisk”; c) z gminy Masiewo: Dubińska Ferma, Golakowa Szyja, Nowosady, Olchowa Kładka, Smolany Sadek, Sorocza Nóżka i Przechody Zwodzieckie; d) z gminy Orla: Borek, Chytra, Judzianka, Porjewo i Progale¹⁷. Od 30 czerwca zniesiono gminę wiejską Hajnówka a jej miejscowości wróciły do poprzednich gmin. Od 1 października 1931 r. z gminy Grodzisk przeniesiono do gminy Kąty miejscowości: Brzeziny-Janowięta, Brzeziny-Niedźwiadki, Piotrowo-Trojany, Wojeniec i Zaręby¹⁸.

Od 1 stycznia 1934 r. do miasta Bielska Podl. włączono posesję Jakuba Wańczakowa Wańczak-Gireja o pow. 3,4904 ha położoną na terenie majątku Hołowiesk, a od 20 kwietnia 1934 r. włączono do miasta Bielska Podl. folwark Hołowiesk o pow. 79,753 ha. Od 15 kwietnia 1934 r. do miasta Siemiatycze włączono wieś Annopol o pow. 434 ha. Od 13 czerwca 1934 r. zniesiono ustrój miejski Bociek, Mielnika i Narwi tworząc z nich gromady wiejskie: Boćki w gminie Lubin, Mielnik w gminie Radziwiłłówka i Narew w gminie Narew¹⁹.

Bardzo duże zmiany zaistniały od 1 października 1934 r. W powiecie bielskim zniesiono gminy: Domanowo, Dubiażyn, Kąty, Łosinka, Lubin, Narojki, Pasyнки,

¹⁵ Skorowidz miejscowości, s. 7-10.

¹⁶ Dz.Ust. 1926 nr 72 poz. 415.

¹⁷ Dz.Ust. 1929 nr 23 poz. 243.

¹⁸ Dz.Ust. 1930 nr 48 poz. 406; 1931 nr 66 poz. 547.

¹⁹ Dz.Ust. 1933 nr 101 poz. 776; 1934 nr 32 poz. 297; 1934 nr 34 poz. 316; 1934 nr 48 poz. 420.

Radziwiłłówka, Rudka, Skórzec, Topczewo i Widźgowo, utworzono zaś gminy: Bielsk, Hajnówka, Boćki, Brańsk, Mielnik, Drohiczyn i Ciechanowiec.

Do gminy Bielsk włączono następujące miejscowości: a) z gminy Pasyński: Kotły, Biała Orlanka, Knorozy, Bielanoszczyzna, Deniski, Hukowicze, Korzyno, Ploski, Kletne, Leszczyny, Miększe, Łoknica, Mosty, Ogrodniki, Użyki, Pasyński, Pilipki, Rzepniewo, Saki, Stupniki, Sobótka, folw. Sobótka, Sapowo, Widowo, Szewele, Treszczotki i Zubowo; b) z gminy Dubiażyn: Dubiażyn, Basianówka, Podbiele, Mokre, Dobromil, Knorydy Podlesne, Kozły, Lewki, kol. Lewki, Oleksze, Rajki i Studziwody; c) z gminy Lubin: Bolesty, Grabowiec (Grabowiec leśn.), Knorydy, majątki Knorydy, Lubin Kościelny i Rudołty, Pietrzykowo-Gołąbki i Wyszki, Piliki, Sierakowszczyzna, Stryki, Skrzypki Duże i Małe, Szastały, Zawady i kol. Knorydy; d) z gminy Wyszki: Augustowo, Bańki, Chraboły, Haćki, Hryniewiczze Duże i Małe, Orzechowicze, Rajsk z kol. Rajsk, Woronie i Proniewiczze; e) z gminy Narew: Ryboły i Wojszki.

Do gminy Hajnówka włączono miejscowości: a) z gminy Łosinka: Bielszczyzna, Czyżyki, Dolna, Kraskowszczyzna, Wygoda, Dubiny, Kotówka, Kojły, Kuraszewo, Maksimowszczyzna, Sady, Łuszczę, Lipiny, Nowokornino, Nowoberezowo, Osówka, Placówka, Chemiczna, Szostakowo, Trywieża, Wólka, Wieżanka, Podwieżanka i Putiska; b) z gminy Pasyński: Leniewo; c) z gminy Białowieża: osadę Hajnówka, Gorlańskie Stojło, Kozi Przeskok, Leśna, Postołowo, Sacharewo, Sawiny Gród, Skryplewo, Wydmuchowo, Znojka, Orzeszkowo, Wierzchowskie i Nowiny; d) z gminy Orla: Dubicze Osoczne, Borek, Chytra, Progale, Górne, Judzianka, Porejowo, Jagodniki, Istok, Pasieczniki Duże, Pasieczniki Małe, Witowo, Kraskowszczyzna i Bachmat.

Do gminy Boćki włączono miejscowości: a) z gminy Kąty: Andryjanki wieś, dwór i kol., Nowinki, Chronibory, Działkowice, Hornowo, Malewice wieś i dwór, Kąty wieś i dwór, Lubiejki, Osmola, Piotrowo-Krzywokoły i Trojany, Wygonowo, Wandalin, Wandalinek, Wylan, Wojeniec i Zaniewo; b) z gminy Widźgowo: Siedlece, Siekluki, Sielec, Solinki, Wojtki i Zołodźki; c) z gminy Lubin: Boćki, Bodaki wieś i majątki, Bodaczki, Hawryłki, Jakubowskie, Olszewo, Szumki, Starawieś z majątkiem, Skalimowo, Pruski wieś i dwór, Wiercień; d) z gminy Dubiażyn: Dubno, Dziecinne, Krasnawieś z koloniami, Pasięka, Kalejczyce, Nurzec i Szeszyły; e) z gminy Milejczyce: Bystre wieś i dwór, kolonia Bystre i Włoka.

Do gminy Brańsk włączono miejscowości: a) z gminy Domanowo: Domanowo Stare i Nowe, Glinnik, Markowo wieś i dwór, Mień wieś i dwór, Patoki, Pietraszki, Poletyły wieś i folw., Pruszanica Stara i Baranki, Załuskie Koronne i Kościelne, Jarmarkowszczyzna i kol. Kalinowice; b) z gminy Lubin: Bronka, Bujnowo, Chojewo, Dębowo wieś i majątek, Klersnowo, Koszewo, Kadlubówka, Kalnica wieś i dwór, Kiersnówek, Otapy, Majerowizna, Nowosady i Pace; c) z gminy Widźgowo: Brzeźnica, Burchaty, Holonki, Klichy, Oleksin, Dąbrowa, Popławy, Puchały Stare i Nowe, Spieszyn, Szmurły, Torule i Widźgowo; d) z gminy Rudka: Karp, Lubieszczę, Olendy, Rudka wieś i dwór, Józefin; e) z gminy Topczewo: Świridy i Zanie.

Do gminy Mielnik włączono miejscowości: a) z gminy Radziwiłłówka: Mielnik, Borysowszczyzna, Dąbrowa, Sucholica, Wygoda, Grabarka, Wakulicze, Pawłowicze,

Oksiutycze, Szumilówka, Łysakowszczyzna, Chomoty, Maćkowicze, Kudelicze, Olchowicze, Stankowicze, Sianożęta, Moszczona, Końskie Góry, Prowały, Mętna, Adamowa Zastawa, Niemirów, Osłowo, Radziwiłłówka, Wyżary, Żołędne, Wilcze Jamy, Sutno wieś majątek i kol., Jadźwiny, Sokóły, Sycze, Szerszenie, Werpól i Wajków.

Do gminy Drohiczyń włączono miejscowości: a) z gminy Narojki: Arbasy, Burzyski, Bryki, Bujaki, Chrołowice, Chutkowice, Chechłowo, Klepacze, Korzeniówka Duża i Mała, Koczery, Kłyżówka, Lisowo wieś i dwór, Łopusze, Morze, Moczydły, Milewo, Minczewo, Milkowice Maćki, Paszki, Janki i Stawki, Narojki, Nowonarojki, Nowosady, Obniże, kol. i dwór Ostrożany, Putkowice Nadolne i Nagórne, Runice, Rotki, Stadniki, Sytki, Sady, Sieniewiczze, Śledzianowo wieś i dwór, Siekierki, Smorczewo, Smarklice, Smarklice Wojewódki, Skierwiny, Tonkiele, Wólka, Wierzchuca Nagórna i Nadbużna; b) z gminy Siemiatycze: Zajęczniki; c) z gminy Skórzec: Koski Wypychy, Koski Falki, Miodusy Inochy, Dworaki i Osnówka wieś i dwór.

Do gminy Ciechanowiec włączono miejscowości: a) z gminy Skórzec: Antonin, Bujenka, Borzyny, Czarkówka Duża i Mała, Dąbczyn, Gaj, Granne, Głębozec, Głody, Kobyla, Kruzy, Kosiorki, Krynki Jarki i Mikłase, Kulaki wieś i dwór, Kostusin, Leszczka Duża i Mała, Leśniki, Moczydły Stare, Kukielki, Szczulki, Dubiny, Malec wieś i folw., Miodusy Pokrzywne, kol. Nowe Łuniewo, Olszewo, Pobikry wieś i dwór, Poniaty, Przybyszyn, Podgajki, Pełch, Perlejewo, Pieczyński, Radziszewo Stare, Sobiechowo i Króle, Skórzec kol., Stawczyn, Sówka, folw. Stefanowo, Twarogi Lackie, Ruskie, Trąbnica, Mazury, Wypychy, Trzaski, Tworkowice, Wiktorowo, Wojtkowice Glinna, Dadyki Stare, Winna Wypychy, Wilki Stara, Poświętna i Chroły, Zadobrze i Zalesie; b) z gminy Rudka: Czaje Wólka, Radziszewo Sieńczuch, Łępice, Kobusy, Koce Basie, Borowe, Schaby i Piskuły, Niemyje Jarmoły, Stare, Siudy, Skłody i Ząbki.

Do istniejącej gminy Narew włączono: a) z gminy Pasynki miejscowości: Klejniki, Lachy, Koźliki i Istok; b) z gminy Łosinka: Borysówka, Gorodzisko, Sobolewszczyzna, Kamień, Bujakowszczyzna, Radki, Krzywiec, Borowisko, Kowela, Usnarszczyzna, Kotłówka, Nowiny, Rolanka, Kutowaja, Łosinka, Łopuchówka, Zabłocie Prybudki, Podborowisko, Rzepiska, Wasilkowo i Golakowa Szyja.

Do istniejącej gminy Wyszki włączono miejscowości: a) z gminy Topczewo: Bogusze, Budlewo Bagińskie Stare i Nowe, Falki, Filipy, Ferma, Gawiny, Górskie, Godzieby, Ignatki, Korzuski, Kiewłaki, Koćmiery, Liza, Łukawica, Moskwin, Ostrówek, Malesze, Niezwin Duży i Mały, Olszewo, Olszewek, Olendzkie, Osówka, Pierzchały, Ściony, Sieški, Szpaki, Topczewo Stare i Nowe, Trzeszczkowo, Wólka Zalewska, Wólka Pietkowska i maj. Pietkowo, Wodźki, Wypychy, Zdrojki i Zalesie; b) z gminy Łubin wieś Brześcianka z gajówką.

Do istniejącej gminy Masiewo włączono miejscowości z gminy Łosinka: Krynica, Torpiły, Kapitańszczyzna i Ochrymy. Do istniejącej gminy Kleszczele włączono miejscowości: a) z gminy Orla: Czechy, Grabowiec i Toporki; b) z gminy Dubiażyn:

Wólkę z koloniami, Krugłę, Pawlikowo, Czechy, Moskiewce, Grygorowce wieś i folw., stację kolejową Grygorowce i Dydule. Do istniejącej gminy Grodzisk włączono miejscowości: a) z gminy Skórzec: Bogusze Stare, Żale, Zdzychy, Krakówki, Włodki i Dąbki; b) z gminy Rudka: Koryciny, Czaje i Małyszczyn; c) z gminy Kąty: Lipiny, Korzenówka, Zaremby, Brzeziny Janowieta i Niedźwiadki; d) z gminy Widźgowo: Chrościankę, Zamianowo, Siemiony wieś maj. i kol.; e) z gminy Siemiatycze: Krynki Sobole; f) z gminy Narojki: Kamianka i Lubowicze. Do istniejącej gminy Siemiatycze włączono miejscowości: a) z gminy Kąty: Żurobice z lesniczówką, Jasienówkę Starą i Małą; b) z gminy Narojki: Skiwy Małe. Do istniejącej gminy Milejczycze włączono miejscowości: a) z gminy Kąty: Wałki wieś i majątek, Choroszczewo i Hornowszczyznę; b) z gminy Radziwiłłówka: teren stacji kolejowej Nurzec. Do istniejącej gminy Orla włączono miejscowości: a) z gminy Dubiażyn: Koszki i Gredele; b) z gminy Pasyнки: Krzywą, Radowicze, Podrzeczany i Czyże²⁰.

2. Podział gmin na gromady

Dnia 23 marca 1933 r. wydano ustawę o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego. W oparciu o tę ustawę wojewoda białostocki rozporządzeniem z 14 października tego roku podzielił gminy wiejskie na gromady, które obejmowały jedną wieś, dwie wsie lub więcej miejscowości względnie części miejscowości²¹. W rok potem w powiecie bielskim zniesiono niektóre gminy a utworzono nowe; posługiwano się wówczas nazwami nie gromad a miejscowości. W 1935 r. ogłoszono ponownie podział gmin wiejskich na gromady, jaki faktycznie wówczas istniał. Odnosiło się to szczególnie do powiatu bielskiego, w innych powiatach podziały z 1933 i 1935 r. bardzo mało się różniły. Oto podział gmin na gromady w powiecie bielskim w 1935 r. Jeśli w skład gromady wchodziła więcej niż jedna miejscowość, zostały one umieszczone w nawiasie.

1. Gmina Białowieża składała się z gromad: Biała (Goroszkówka I, Goroszkówka II, Leśnica, Mszanki, Olszanka, Topiło, Widły), Budy (Czerlanka, Nieznany Bór, Zwierzyniec Nadl.), Ćwirki (Stołpowyski, Zanowiny), Kamieniuki (Budziska, Jeleński Bór, Perewołoka, Planta), Kiwaczyna (Babiniec, Biały Lasek, Pererowo, Sidorowszczyzna, Wiskule), Ławy (Dworyszcze, Ładzkie, Sałoducha), Okólnik (Bajki, Kaczany, Łozki), Panasiuki (Grabowiec, Pastuchowe Błota), Podbielskie Ogrodniki (Białe Wody, Dębowo, Głęboki Kąt, Granie, Gwóźdź I, Gwóźdź II, Jałowy Gród, Katachy, Paszucka Buda, Repiszcze), Podolany (Majdan, Gródek Nadl., Białowieża st. kol.), Pogorzelce, Stoczek (Chwojnik, Dziedzinka, Jelenka, Zawadzki Dom), Starzyna (Belweder, Długi Bród, Gdańsk, Jakubowo, Krugłę, Łozice, Nikiforowszczyzna, Piaski, Wiluki, Wygon, Zabagonie), Teremiski, Zastawa (Grudki, Kropiwnik, Knyże, Paców Gród, Podcerkiew); razem 15 gromad.

2. Gmina Bielsk: Augustowo, Bańki (Woronie), Bolesty, Deniski, Dubiażyn

²⁰ Dz.Ust. 1934 nr 70 poz. 675. Biał.Dz.Woj. 1934 nr 13 poz. 338.

²¹ Dz.Ust. 1933 nr 35 poz. 294. Biał.Dz.Woj. 1933 nr 11 poz. 49,51.

(Bosianówka, Podbiele maj.), Grabowiec (Grabowiec leśn.), Hołowiesk kol., Haćki (Chraboly), Hryniewicze Duże, Hryniewicze Małe, Hukowicze (Leszczyny), Knorozy (Bielanowszczyzna, Rzepniewo), Kotły (Biała, Orlanka), Koźyno, Kozły, Knorydy (Knorydy I maj., Knorydy II maj.), Lewki (Lewki kol., Lewki maj.), Łoknica, Łubin-Kościelny (Łubin maj.), Łubin Rudolty, Miększe, Mokre (Dobromil kol., Dobromil maj., Knorydy Podleśne maj.), Ogrodniki (Użyki), Oleksze, Orzechowicze (Koszarka kolejowa), Pasyнки, Pietrzykowo Gołąbki, Pietrzykowo Wyszki, Piliki, Pilipki, Ploski, Proniewicze, Rajki, Rajsk (Rajsk koszarka kol.), Ryboły, Saki, Sierakowizna, Sobótka (Sobótka folw.), Studziwody, Stupniki, Stryki, Skrzypki Duże, Skrzypki Małe, Szastały, Treszczotki, Widowo (Szewele), Wojszki, Zawady (Knorydy kol.), Zubowo; razem 49 gromad.

3. Gmina Boćki: Andryjanki (Andryjanki kol., Andryjanki maj., Nowinki kol.), Boćki, Bodaczki, Bodaki (Bodaki maj., Bodaki folw.), Bystre (Bystre maj., Bystre kol., Włoka kol.), Działkowice (Kąty, Kąty maj.), Dubno, Dziecinne, Hawryłki, Hornowo (Zaniewo), Jakubowskie, Krasna Wieś (Krasna Wieś kol., Pasięka kol), Lubiejki, Malewice (Malewice maj.), Nurzec (Kalejczyce maj.), Olszewo, Osmoła, Piotrowo-Krzywokoły, Piotrowo Trojany, Szumki, Starowieś (Starowieś maj.), Skalimowo, Szeszyły, Siedlece, Siekluki, Sielc, Solniki, Truski (Truski maj.), Wojeniec, Wygonowo (Chranibory, Wandalin maj., Wandalinek maj., Wylan kol.), Wojtki, Wiercień, Żołodźki; razem 33 gromady.

4. Gmina Brańsk: Bronka, Brzeźnica, Bujnowo, Burchaty, Chojewo, Domanowo (Domanowo Nowe, Domanowo Stare, Kalinowiec kol.), Dembowo (Dembowo maj.), Glinnik, Holonki, Kadłubówka, Kalnica (Kalnica maj.), Kiersnowo, Koszewo, Kiersnówek (Majorowizna, Otapy młyn), Karp, Klichy, Lubieszce, Markowo (Markowo maj.), Mień (Mień folw.), Nowosady, Oleksin (Dąbrowa gaj.), Olendy (Bajraki), Olendy kol., Pace, Patoki (Patoki gaj.), Pietraszki, Poletyły (Poletyły folw.), Pruszanica (Pruszanica Baranki, Pruszanica Stara, Kalinowiec kol.), Płonowo, Popławy, Puchały Nowe, Puchały Stare, Rudka (Rudka maj., Józefin kol.), Spieszyn (Spieszyn gaj.), Szmurły, Świridy, Torule, Widźgowo, Załuskie Koronne (Załuskie Kościelne, Jarmakowszczyzna kol), Zanie; razem 40 gromad.

5. Gmina Ciecchanowiec: Antonin, Borzymy, Bujenka (Sówka), Czarkówka Duża (Czarkówka Mała), Czaje Wólka, Granne, Głębozec (Kruzy), Kobyła, Kosiorki (Gaj kol., Kostusin folw., Kostusin kol.), Kułaki (Kułaki folw.), Krynki Miklasy (Krynki Jarki), Koce Basie, Koce Schaby (Koce Piskuly), Koce Borowe (Niemyje Stare), Leszczka Mała (Wiktorowo folw.), Leszczka Duża, Leśniki (Głody), Łempice (Kobusy), Moczydły (Moczydły Dubiny, Moczydły Kukielki, Moczydły Pszczółki, Moczydły Stare), Małec (Małec folw., Podgajki), Miodusy Pokrzywne, Niemyje Siudy (Niemyje Skłody), Niemyje Ząbki (Niemyje Jarnąty), Pobikry (Pobikry maj.), Poniaty, Przybyszyn (Kostusin B kol., Zalesie), Pełch (Stefanowo folw.), Perlejewo (Pieczyski), Radziszewo Króle (Sawczyn kol.), Radziszewo (Sieńczuch), Radziszewo Sobiechowo (Radziszewo Stare), Skórzec (Skórzec Nowy, Skórzec Stary), Twarogi Lackie (Twarogi Ruskie), Twarogi Trąbnica, Twarogi Wypychy (Twarogi Mazury, Olszewo), Trzaski,

Tworkowice (Dąbczyn kol), Wojtkowice Glinna, Wojtkowice Stare, Wojtkowice Dady, Winna Chroły (Winna Wypychy), Winna Poświętna (Winna Stara, Winna Wilki), Zadobrze (Nowe Łuniewo kol); razem 43 gromady.

6. Gmina Drohiczyń n/B: Arbasy, Bużyski, Bryki, Bujaki, Chechłowo, Chrołowice, Chutkowice, Klepacze, Kłyżówka, Koczery, Korzeniówka Duża, Korzeniówka Mała, Koski Wypychy (Koski Falki), Lisowo (Lisowo maj.), Łopusze, Minczewo (Milewo), Miłkowice Janki, Miłkowice Maćki, Miłkowice Paszki, Miłkowice Stawki (Skierwiny), Morze, Moczydły, Miodusy Inochy, Mioduchy Dworaki, Narojki (Nowonarojki), Osnówka (Osnówka folw., Osnówka Wyręby), Obniże, Ostrożany (Ostrożany maj., Ostrożany kol.), Putkowice Nadolne (Wierzchuca Nadbużna), Putkowice Nagórne (Rotki), Runice, Sady (Nowosady), Sieniewice, Siekierki, Śledzianów (Śledzianów maj.), Smarklice (Smarklice Wojewódki), Smorczewo, Stadniki, Sytki (Podsytki kol.), Tonkiele, Wólka, Wierzchuca Nagórna, Zajęczniki; razem 42 gromady.

7. Gmina Grodzisk: Aleksandrowo, Biszewo, Bogusze Litewka (Kosianka Stara), Bogusze Stare, Brzeziny (Brzeziny Janowięta, Brzeziny Niedźwiadki), Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia (Targowisk maj., Dobrogoszcz leśn.), Czarna Wielka, Czaje (Małyszczyn), Dołubowo (Dołubowo maj., Dołubowo-Wyręby, Chrościanka, Chrościanka gaj.), Drochlin (Gaj kol.), Grodzisk (Grodzisk maj.), Jaszczolty, Kosianka (Kosianka Trojanówka, Kosianka Boruty, Kosianka Leśna), Kozłowo, Krynki (Krynki Białokunki, Krynki Borowe), Krakówki Włodki (Krakówki Dąbki, Krakówki Zdzichy), Korzeniówka, Krynki Sobole, Kamianka, Lubowicze, Lipiny, Makarki, Malinowo, Mierzynówka (Mierzynówka dwór), Niewiarowo (Niewiarowo Sochy, Niewiarowo Prybki, Rybałty), Porzeziny (Porzeziny Mędle, Porzeziny Giętki), Sypnie (Sypnie dwór), Smolugi (Smolugi Kruszewo), Siemiony (Siemiony maj., Majdan Siemiony, Siemiony kol., Tartak Siemiony), Koryciny (Majdan Korycki gaj.), Zamianowo, Zaręby, Żale, Żery (Żery Bystre, Żery Czubiki, Żery Pilaki); razem 35 gromad.

8. Gmina Hajnówka: Borek, Chytra (Progale), Czyżyki, Dubicze Osoczne, Dubiny, Dolna (Kraskowszczyzna, Wygoda), Górne (Porejewo kol., Judzianka), Hajnówka (Kozi Przeskok, Leśna, Postołowo, Sacharewo, Sowiny Gród, Skryplewo, Wydmuchowo, Znojka, Gorlańskie Stojło), Jagodniki, Istok, Kojły, Kotówka, Kuraszewo (Maksymowszczyzna kol.), Lady (Łuszczce), Lipiny, Leniewo, Nowoberezowo, Nowokornino, Osówka, Placówka (fabr. Chemiczna), Putiska (Bieleszczyzna), Pasieczniki Duże, Orzeszkowo (Nowiny, Wierzchowskie), Szostakowo, Trywieża, Wólka (Podwieżanka, Wieżanka kol.), Witowo (Bachmat kol., Kraskowszczyzna, Pasieczniki Małe); razem 27 gromad.

9. Gmina Kleszczele: Czeremcha wieś (Poźniki), Czeremcha osada (Czeremcha st. kol.), Czachy, Czechy, Dasze (Klebanka uroc.), Dobrywoda (Repczyce), Dydule, Grygorowce (Grygorowce maj., Grygorowce st. kol.), Grabowiec, Jelonka (Jelonka gaj.), Kuzawa, Mołoczki, Moskiewce (Krugle), Pogreby, Piotrowszczyzna, Pawlinowo (Pawlinowo maj.), Saki, Suchowolce, Toporki, Wólka (Wólka kol.), Zaleszany, Żuki (Kośna); razem 22 gromady.

10. Gmina Masiewo: Browsk (Babia Góra, Myrcha gaj., Woroni Bór), Cichowola (Buczerlanka leśn., Jażwiny, Jałowiki, Majdan Kończyk, Niemierza, Niemierzanka, Tuszemlanka, Zedzie gaj.), Guszczewina (Gruszki), Jelenka (Jelenka Majdan I, Jelenka Majdan II, Janowo, Stoczek, Świnoryje), Krynica (Perpiły), Kapitańszczyzna (Kapitańszczyzna gaj.), Masiewo I (Glinica gaj., Sowje Majdan, Śierganowo leśn., Zamosze), Masiewo II (Kosy Most leśn., Łanczyno), Narewka, Nowosady (Dubieńska Ferma, Golakowa Szyja, Olchowa Kładka, Przechody, Smolany Sadek, Sorocza Nózka, Zwadzieckie), Olchówka (Olchówka Majdan, Zabrody), Ochrymy (Podochrymy kol.), Pasieki (Borowe), Skupowo (Biernacki Most, Gnilec Leśnictwo, Gnilec składnica, Skupowo Majdan), Tuszemla (Czoło kol., Czoło Nadl., Długi Borek, Kończyk gaj., Konopie leśn.), Zablotczyzna (Minkówka, Podlewkowo, Suszczy Borek); razem 16 gromad.

11. Gmina Mielnik: Borysowszczyzna (Dąbrowa tartak, Sucholica gaj., Wygodą folw.), Grabarka (Wakulowicze, Szumiłówka), Maćkowicze (Kudelicze, Olchowicze, Stankowicze, Sianożątka gaj.), Mielnik, Mętna (Adamowa Zastawa kol.), Moszczona (Końskie Góry kol., Prowały gaj.), Niemirów, Osłowo (Osłowo gaj.), Pawłowicze (Homoty, Łysakowszczyzna kol., Oksjutycze), Radziwiłłówka (Sokóle, Sokóle gaj., Wyzary gaj., Wilcze Jamy gaj., Żołędne leśn.), Sokóle (Sokóle gaj.), Sutno (Sutno Sidowicz kol., Sutno Wólka kol., Sutno futor, Jadźwiny kol.), Sycze, Szerszenie (Siemiatycze cz. st. kol.), Werpól (Werpól maj.), Wajków (Wajków gaj.); razem 16 gromad.

12. Gmina Milejczyce: Bielki, Borowiki (Chutor Bór, Lewosze), Chanie (Chursy), Choroszczewo, Golubowszczyzna, Grabarka, Gruszka (Gruszka kol., Gruszka folw.), Hornowszczyzna, Jaltuszczyki, Klimkowicze, Kościukowicze (Hańki), Milejczyce (Milejczyce letnisko), Nowosiołki (Malewszczyzna kol., Pawłowo kol., Podmokłe kol., Ułanicze kol.), Nureczyk, Nureczyk kol. (Nureczyk Lipinki, Nureczyk folw.), Nurzec (Nurzec maj.), Nurzec st. kol. (Nurzec Nadl.), Nurzec kol. (Nurzec-Kisielewo kol., Nurzec-Zaborje kol., Nurzec młyn), Pokaniewo-Awule kol. (Pokaniewo-Ostrówek), Pokaniewo (Pokaniewo maj., Rawy kol.), Rogacze (Mikulicze, Miedwieżyki, Podmokłe gaj., Usiska kol., Utaczyki kol., Worony kol.), Sasiny (Sasiny wieś, Sasiny folw., Sasiny kol., Sasiny-Guszcza kol.), Śnieżki, Sobiątyń (Osinki gaj.), Wałki, Zabłocie (Koszewatka gaj., Zabłocie wieś, Zabłocie maj.), Zalesie, Żerczyce (Kuchtycze młyn, Żerczyce wodociąg); razem 28 gromad.

13. Gmina Narew: Ancuty, Białki, Borysówka, Bruszkowszczyzna, Cieluszki, Chrabostówka, Cimochy, Cisy, Dawidowicze, Doratynka, Gorędy, Gorodeczyno, Gradoczno, Gorodzisko (Sobolewszczyzna), Hajdakowszczyzna (Hajdakowszczyzna gaj., Krzywczyk kol.), Iwanki, Istok, Janowo, Kaczały, Kaniuki, Kamień (Bujakowszczyzna, Rotki), Kutowaja, Klejniki, Krzywiec (Borowisko folw., Borowisko gaj.), Koźliki, Kowela (Usnarszczyzna), Kotłówka (Nowiny, Rolanka kol.), Lachy, Łosinka, Łopuchówka (Zabłocie), Makówka, Narew, Ogrodniki (Hoźna maj., Ogrodniki kol.), Odrynki, Paszkowszczyzna, Pawły, Puchły (Puchły maj.), Prybutki (Podborowisko), Rohozy, Rybaki (Florki kol., Porosłe kol.), Rzepiska, Saki (Krusz kol.), Soce, Tyniewicze Duże, Tyniewicze Małe, Trześcianka (Stawek maj.),

Skaryszewo, Waniewo, Waški (Podwaški, Kniejówka leśn.), Wasilkowo (Golakowa Szyja); razem 50 gromad.

14. Gmina Orla: Czyże, Dubicze Cerkiewne, Dubicze Tofiłowce, Gredele, Hołody, Koszki, Krzywa, Krywiatyczne, Koszele, Korytyski, Mochnate, Maleniki (Maleniki kol.), Morze, Mitłasze, Orla (Antonowo kol., Bór kol.), Parcewo, Paszkowszczyzna, Podrzeczany (Rakowicze), Reduty, Rutka, Staroberezowo, Starokornino, Spiczki, Szernie (Baranowce kol.), Szczyty Dziećciółowo (Dziećciółowo maj.), Szczyty Nowodwory (Nowodwory kol.), Topczykały, Wólka, Zbucz (Grabniak kol.); razem 29 gromad.

15. Gmina Siemiatycze: Anusin, Baciki Bliższe (Altejn maj., Baciki Bliższe rozp. maj., Czysta Dolina, Panasiuki kol.), Baciki Dalsze (Połosy kol.), Baciki Średnie (Baciki maj., Stojło kol.), Boratyniec Łaski (Hałasówka), Boratyniec Ruski (Siemiatycze cz. st. ko.), Cecele (Cecelowizna kol.), Czartajew (Czartajew maj., Klin Połosy kol., Pocijewe kol., Zadnia Choina kol.), Grzyby Orzepy, Jasienówka (Jasienówka Stara, Jasienówka Mała), Kajanka (Bocianka kol., Sawiczyna kol.), Klekotowo, Kłopoty Bujny, Kłopoty Bańki, Kłopoty Patry (Hryćki maj., Wólka Biszevska kol.), Kłopoty Stanisławy, Klukowo, Krasewicze (Krasewicze Czerepy, Krasewicze Jagielki, Krasewicze Stare), Krupice (Krupice rozp. maj.), Kułygi (Kułygi rozp. maj.), Lachówka (Lachówka maj.), Leszczka (Laskowszczyzna), Moszczanka Pańska, Olendry, Ogrodniki, Ossolin, Rogawka, Romanówka (Karolin kol., Okrąglik kol., Tarasy kol.), Słochy Anopolskie (Czerwony Bór kol.), Skiwy Duże, Skiwy Małe, Słowiczyń, Tołwin (Glinnik kol.), Turna Duża (Turenka kol.), Turna Mała, Wólka Nadbużna, Wiercień (Wiercień Duży, Wiercień Mały), Wyromiejki (Wyromiejki kol.), Zalesie, Żurobice (Żurobice leśn.); razem 40 gromad.

16. Gmina Wyszyki: Bagińskie Nowe (Bagińskie Stare, Pierzchały), Brześcianka (Brześcianka gaj.), Filipy, Falki (Zdrojki), Ferma, Górskie (Bogusze, Trzeszczkowo), Godzieby, Husaki, Ignatki, Kiewłaki, Kożuszki, Koćmiery (Budlewo, Wypychy), Kowale Falki (Łubice), Liza, Łukawica (Łukawica kol.), Łapcie (Wiktorzyn folw.), Łyse (Strabla st. kol., Strabla maj.), Malesze, Moskwin (Gawiny, Ostrówek kol.), Mierzwin Duży, Mierzwin Mały, Mieszuki, Malinowo, Mulawicze (Gaciski gaj.), Nałogi, Niewino Borowe, Niewino Stare (Niewino Kamięskie, Niewino Leśne, Niewino Popławskie), Olszewo (Olszewek), Olendzkie, Osówka (Pietkowo maj.), Pulsze (Pulsze gaj.), Plutycze (Korpacze kol., Jacewicze), Stacewicze, Stołowacz, Samułki Duże (Samułki Małe), Sasiny (Kalinówka, Niewino Zakrzewskie, Szczepany, Tworki), Ściony, Sieški, Szpaki, Topczewo (Topczewo Nowe, Topczewo Stare), Wyszyki (Krupice kol.), Warpechy Stare (Łuczaje), Warpechy Nowe (Olszanica), Wólka Pietkowska (Wólka Pietkowska maj.), Wólka Zalevska (Wólka Zalevska maj.), Wodźki, Zalesie; razem 47 gromad.²²

Przed wojną zaszły jeszcze drobne zmiany. Od 16 kwietnia 1936 r. w gminie Bielsk gromadę Stupniki przyłączono do gromady Kożyno oraz gromadę Oleksze do

²² Biał.Dz.Woj. 1935 nr 20 poz. 85.

gromady Dubiażyn; w gminie Milejczyce z gromad Nurzec i Nurzec st. kol. utworzono gromadę pod nazwą osady Nurzec; w gminie Narew gromadę Koźliki przyłączono do gromady Gorodczyn. Od 2 maja 1936 r. w gminie Milejczyce dotychczasową gromadę Rogacze podzielono na trzy gromady: 1. Rogacze w składzie: Rogacze wieś, Worony kol., Podmokle gaj. i Jarugi futor, 2. Mikulicze: Mikulicze wieś i Uiska kol., 3. Miedwieżyki wieś. Od 1 kwietnia 1938 r. z gminy Klukowo powiatu wysokomazowieckiego wyłączono osadę Ciechanowiec wcielając ją do miasta Ciechanowca w powiecie bielskim. Korespondencja w tej sprawie toczyła się przynajmniej od 1931 r. Sugerowano zaistniałe rozwiązanie lub włączenie miasta Ciechanowca do powiatu wysokomazowieckiego.²³

3. Lata wojny

Po wybuchu wojny powiat bielski włączono do Republiki Białoruskiej, w której utworzono m.in. obwody białostocki i brzeski. Podzielono je na rejony miejskie i rejony wiejskie, te na sielsowiety. W strukturze administracyjnej rejony odpowiadały polskim powiatom a sielsowiety gminom, jednak pod względem obszaru były jednostkami mniejszymi. Południowo-wschodnie obszary Białostoczczyzny weszły w skład obwodu brzeskiego, do siedzib rejonów awansowały Hajnówka, Kleszczele i Siemiatycze. W lipcu 1941 r. nowi okupanci utworzyli okręg „Bezirk Białystok”, w skład którego weszły obszary województwa białostockiego (bez Suwalszczyzny) oraz część ziem powiatu prużańskiego i brzeskiego z dawnego województwa poleskiego. Okręg białostocki podzielono na 8 jednostek szczebla powiatowego i 114 jednostek niższych. Komisariat (powiat) miejski był w Białymstoku, komisariaty wiejskie w Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Grajewie, Grodnie, Łomży, Sokółce i Wołkowysku. Komisariatom obwodowym podlegały jednostki terytorialne w postaci gmin zbiorczych, te dzieliły się na gminy (nie zawsze) i na sołectwa (gromady).²⁴

W czasie okupacji głównie niemieckiej i zaraz po wojnie dokonano licznych zmian administracyjnych w powiecie bielskim. Niemcy odebrali uprawnienia miejskie Brańsku, Drohiczynowi i Kleszczelom, tworząc z nich gromady. W kwietniu 1947 r. Urząd Wojewódzki w Białymstoku porównał stan gmin w dniu 1 września i 1 kwietnia 1947 r., mianowicie:

1. Gmina Białowieża. W 1944 r. do Związku Radzieckiego odeszły gromady: Biała, Ćwirki, Kamieniuki, Kiwaczyna, Ławy, Okólnik, Panasiuki i Podbielskie Ogrodniki. Do gminy Kleszczele włączono gromady: Budy, Krzyże, Podolany, Pogorzelec, Starzyna, Stoczek, Teremiski i Zastawa. Po wojnie jedynie gromada Starzyna pozostawała w tej gminie.

²³ Biał.Dz.Woj. 1936 nr 5 poz. 29; 1936 nr 6 poz. 37. Dz.Ust. 1938 nr 22 poz. 151, 200. AAN.MSW, sygn. 227.

²⁴ M. Gnatowski, *Białostoczczyzna w latach wojny i okupacji hitlerowskiej. Zarys dziejów politycznych regionu*, t. 1, Białystok 1979, s. 123, 199, 229, 235. W. Monkiewicz, *Hitlerowski aparat policyjny w Łomży i powiecie łomżyńskim*, Studia Łomżyńskie 1989, t. 2, s. 146.

2. Gmina Bielsk Podlaski. W 1941 r. z dawnych gromad utworzono nowe gromady: Chraboly, Rzepniewo, Sapowo i Woronie, w 1944 r. skasowano gromadę kol. Hołowiesk (włączono do miasta Bielsk Podl.).

3. Gmina Boćki. W 1941 r. utworzono gromady: Boćki II, Boćki III, Boćki IV i Kąty.

4. Gmina Brańsk. W 1941 r. utworzono gromadę Załuskie kol. a skasowano gromadę Olędy kol.

5. Gmina Ciechanowiec. W 1941 r. utworzono gromady: Dąbczyn, Gaj, Głody, Kobusy, Koce Piskuły, Kruzy, Moczydły Pszczółki, Niemyje Skłody, Olszewo, Pieczyski, Rybałty, Twarogi Ruskie, Twarogi Mazury, Winna Stara, Winna Wilki, Winna Wypychy. Połączono gromady Niemyje Ząbki i Niemyje Jarnąty oraz Radziszewo Sobiechowo i Radziszewo Stare. Zmieniono nazwę Niemyje Siudy na Niemyje Nowe.

6. Gmina Drohiczyn. W 1944 r. utworzono gromady: Drohiczyn I, Drohiczyn II, Drohiczyn III, Lisowo Janówek, Osnówka Wyręby, Rotki, Skierwiny.

7. Gmina Grodzisk. W 1944 r. utworzono gromady: Dołubowo Wyręby, Kosianka Boruty, Kosianka Leśna, Krynki Borowe, Niewiarowo Sochy, Rybałty, Sypnie Stare, Zdziechy, Żery Czubiki, Żery Pilaki; z parcelacji rolnej powstały gromady: Dołubowo, Grodzisk i Targowisk.

8. Gmina Hajnówka. W 1939 r. powstała gromada Bielszczyzna, w 1944 r. gromady Łuszcze i Postołowo, gromadę Placówka włączono do Hajnówki, gromadę Nowosady przyłączono z gminy Narewka.

9. Gmina Kleszczele. Dnia 15 sierpnia 1944 r. włączono z gminy Wierzchowice powiatu Brześć n/B gromady: Alwus, Babinka, Biała Straż, Dołbizno, Górny Gród, Kuraczewo, Kazimierzowo, Marciniuki, Opaka Duża, Opaka Mała, Pohulanka, Policzna, Terechy, Wólka Terechowska, Wierstok, Wojnówka i Wolkostawie; z gminy Białowieża gromadę Starzyna. W ramach dawnej gminy Kleszczele utworzono gromady Kleszczele I, Kleszczele II, Kleszczele III i Repczyce. W kwietniu 1947 r. nie wymieniono gromad: Alwus, Babinka, Dołbizno, Kazimierzowo, Marciniuki, Opada Mała, Terechy, Wólka Wygonowska, Wolkostawie.

10. Gmina Klukowicze. Utworzona z części terytorium gminy Wysokie Litewskie pozostałego w Polsce. Dnia 1 sierpnia 1944 r. włączono gromady: Augustynka, Bereżyszczce, Borki, Bobrówka, Chlewiszcze, Hola, Jancewicze, Klukowicze, Klukowicze kol., Litwinowicze, Lubianka, Piszczatka Polowce, Siemichocze, Stołbice, Tokary wieś, Tokary kol., Tymianka, Wilanowo, Wólka Nurz., Wólka Purz., Wyczółki, Zubacze oraz gromadę Stawiszczce z gminy Wierzchowice powiatu Brześć n/B.

11. Gmina Mielnik. W 1944 r. utworzono gromady Grabowiec i Mętna (z Mielnika n/B).

12. Gmina Milejczyce. W 1944 r. utworzono gromady: Mikulicze i Miedwieżyki z gromady Rogacze. dzielnice: Bielska, Pokaniewska i Zabłocka z osady Milejczyce, włączono gromadę Gołubowszczyzna do gromady Rogacze i Jaltuszczyki do Milejczyce.

13. Gmina Narew. W 1944 r. utworzono gromadę Rotki.

14. Gmina Narewka. Została utworzona z części gminy Masiewo powiatu bielskiego i gminy Tarnopol powiatu wołkowyskiego. Z gminy Masiewo odeszły do Związku Radzieckiego gromady: Browsek, Cichowola i Tuszemla. Z gminy Tarnopol włączono gromady: Eliaszuki, Grodzisk, Lewkowo Nowe, Lewkowo Stare, Leśna, Łuka, Michnówka, Mikłaszewo, Planta, Tarnopol i Siemianówka. W ramach samej gminy połączono gromady Guszczewina i Jelenka oraz Kapitańszczyzna i Ochrymy; gromadę Nowosady przeniesiono do gminy Hajnówka.

15. Gmina Orla. W 1941 r. utworzono gromadę Rakowicze I.

16. Gmina Siemiatycze. W 1941 r. utworzono gromady: Jasienówka, Krasewicze Jagielki, Laskowszczyzna i Wólka Biszevska.²⁵ W 1942 r. Niemcy szczegółowo opisali granice otaczające Puszcę Białowieską.²⁶

PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

Dnia 22 sierpnia 1944 r. Polski Komitet Odrodzenia Narodowego przywrócił dawne województwa, powiaty, gminy i gromady. Terytorium województwa białostockiego uległo pomniejszeniu, bowiem powiaty grodzieński, wołkowyski i część augustowskiego włączono do Związku Radzieckiego. Niejako rekompensatę stanowiło ponowne włączenie z dniem 7 lipca 1945 r. powiatu łomżyńskiego oraz od 29 maja 1946 r. powiatów elekiego, goldapskiego i oleckiego.²⁷

Powojenne dzieje podziałów administracyjnych można podzielić na trzy okresy: czas funkcjonowania gmin (1944-1954), okres gromad (1955-1972) i ponowne istnienie gmin, ale nie w ramach powiatów.

1. Podział gmin na gromady

Od 1 czerwca 1951 r. usankcjonowano niektóre podziały wojenne i dokonano nowych. W gminie Bielsk utworzono gromadę Oleksze wydzielając ją z gromady Dubiażyn, Stupniki z Kożyna, Woronie z Bańki, Sapowo z Mięksisze, Rzepniewo z Knorozy, Chraboły z Haćki. W gminie Boćki utworzono Kąty (miejscowość Kąty i Kąty maj.) z Dziadkowic. W gminie Brańsk utworzono Załuskie Kościelne (miejscowości Załuskie Kościelne i Jarmakowszczyzna) z Załuskie Koronne, Olendy kol. włączono do Olendy. W gminie Grodzisk utworzono Dołubowo Wyręby z Dołubowa, Rybałty z Niewiarowa, Targowisk (miejscowości Targowisk i Dobrogoszcz leśn.) z Czarnej Średniej. W gminie Hajnówka utworzono Łuszczę z Lady, nazwę gromady Putiska zmieniono na Bielszczyzna. W gminie Kleszczęle utworzono Wiluki (miejscowości Długi Bród, Krugłe, Piaski, Wiluki i Zabagonie) ze Starzyny, Górny Gród (miejscowości Nikiforowszczyzna i Wygon) ze Starzyny, Klebankę z Kleszczel. W gminie Milejczyce zniesiono gromadę Nurzec tworząc dwie: Nurzec (miejscowości Nurzec wieś i Nurzec maj.) i Nurzec st. kol. (Nurzec st. kol. i Nadleśnictwo). W

²⁵ Archiwum Państwowe w Białymstoku. Urząd Wojewódzki, sygn. 917 k. 18, sygn. 921 k. 2, sygn. 922 k. 34, 36, sygn. 937 k. 14-44.

²⁶ Amtsblatt, Białystok 21 XI 1942.

²⁷ Dz.Ust. 1944 nr 2 poz. 8; 1945 nr 27 poz. 167; 1946 nr 28 poz. 177.

gminie Narew utworzono Rotki z Kamienia, Koźliki z Gorodczyna, włączono Kapitańszczyznę do Ochrymy. W gminie Narewka utworzono Michnowkę (miejscowości Michnowka i Dąbrowa) z Eliaszków, zniesiono Nowiny włączając miejscowości Nowiny i Cieremki do Michnowki a Łozowe do Lewkowa Nowego, nazwę gromady Jelenka zmieniono na Janowo. W gminie Orla utworzono Rakowicze z Podrzeczan.²⁸

Od 1 czerwca 1952 r. dokonano zmian: W gminie Białowieża zniesiono gromady Podolany, Stoczek i Zastawa tworząc z ich obszarów gromadę Białowieża obejmującą miejscowości Białowieża st. kol., Podolany, Stoczek i Zastawa. W gminie Bielsk włączono Stupniki do Koźyna, Rzepniewo do Hryniewicz Małych, Sapowo do Miękisze, Sierakowiznę do Lubina Kościelnego, z gromad Pietrzykowo Wyszki i Pietrzykowo Gołąbki utworzono Pietrzykowo, z gromad Skrzyпки Duże i Skrzyпки Małe utworzono Skrzyпки, włączono Oleksze do Dubiażyna. W gminie Ciechanowiec miejscowości Kostusin folw. i Kostusin kol. przeniesiono z Kosiołek do Przybyszyna, utworzono Kobusy z Łempic, nazwę Winna Poświętna zmieniono na Winna Poświętna. W gminie Grodzisk miejscowości Chrościankę kol. i Chrościankę gaj. przeniesiono z Dołubowa do Dołubowa Wyręby. W gminie Hajnówka miejscowość Wygodę przeniesiono z Dolnej do Nowoberezowa, miejscowość Maksymowszczyznę z Kuraszewa do Wólki, włączono Łuszcze do Lady. W gminie Kleszczele utworzono Kuraszewo z Policznej. W gminie Klukowicze miejscowość Jancewicze Nowe przeniesiono z Jancewicz do Wólki Nurzeckiej, miejscowość Piszczatkę z Tymianki do Litwinowicz. W gminie Mielnik miejscowości Wilcze Jamy gaj., Wyżary gaj. i Żołędne leśn. przeniesiono z Radziwiłłówki do Sokóła. W gminie Narew włączono Hajdakowszczyznę do Makówki, Cimochoy do Rybak, gromady Bruszkowszczyznę, Gorędy i Paszkowszczyznę włączono do gromady Waniewo, Rohozy do Iwanki, Skaryszewo do Doratynki, Łapuchówkę (miejscowości Łopuchówkę i Zabłocie) do Kotłówki, Rotki do Istok, z gromad Tyniewiczze Duże i Tyniewiczze Małe utworzono Tyniewiczze, miejscowość Nowiny przeniesiono z Kotłówki do Kowely. W gminie Milejczyce włączono Jałtuszczyki do Milejczyc, Golubowszczyznę do Borowik. W gminie Narewka z gromady Zabłotczyzna przeniesiono miejscowości Suszczy Borek do Planty i Podlewkowo do Ochrym, gromadę Leśna włączono do Olchówki, z gromad Masiewo I i Masiewo II utworzono Masiewo, obejmującą miejscowości Masiewo I, Masiewo II i Łanczyno. W gminie Orla nazwy gromad Korytyski, Mochnate, Staroberezowo i Starokornino zmieniono na Korycisk, Mochnata, Stary Berezów i Stary Kornin. W gminie Siemiatycze z gromad Grzyby Orzepy i Czartajew utworzono Grzyby Orzepy, obejmującą miejscowości Czartajew, Czartajew maj., Klin Połosy, Pocijewo i Zadnia Choina. W gminie Wyszki miejscowość Budlewo przeniesiono z Koćmier do Topczewa, nazwę gromady Łyse zmieniono na Strabla.²⁹

²⁸ Dz.Urz.WRN 1951 nr 6 poz. 43.

²⁹ Dz.Urz.WRN 1952 nr 3 poz. 15.

Od 1 lipca 1952 r. zaistniały zmiany dotyczące już nie gromad i miejscowości a niektórych gmin i granic miast. Powstały następujące gminy:

1. Czeremcha, w skład której weszły gromady: z gminy Klukowicze: Berezyszczce, Połowce i Stawiszczce; z gminy Kleszczce: Czeremcha Osada, Czeremcha Wieś, Dobrywoda, Kuzawa, Opada Duża i Wólka Terechowska.

2. Śnieżki: z gminy Milejczyce: Bielki, Gruzka, Kościukowicze, Sasiny, Śnieżki i Sobiątyn; z gminy Kleszczce: Czechy Zabłotne, Mołoczki, Pawlikowo i Piotrowszczyzna; z gminy Boćki: Bystre, Nurzec i Szeszyły.

3. Dziadkowice: z gminy Boćki: Dziadkowice, Hornowo, Hornowszczyzna, Kąty, Lubiejki, Malewice, Osmola, Piotrowo Krzywokoły, Piotrowo Trojany i Wojeniec; z gminy Grodzisk: Brzeziny, Korzeniówka, Lipiny i Zaręby; z gminy Siemiatycze: Jasionówka i Żurobice.

4. Dołubowo: z gminy Grodzisk: Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia, Czarna Wielka, Dołubowo, Dołubowo Wyręby, Siemiony, Smolugi, Targowisk i Zamianowo; z gminy Brańsk: obszar leśny Holonki o pow. 95,76 ha; z gminy Boćki: Siedlece.

5. Holonki: z gminy Boćki: Sielc, Solniki, Wojtki i Żołodźki; z gminy Brańsk: Burchaty, Holonki, Klichy, Oleksin, Płonowo, Puchały Nowe, Puchały Stare, Spieszyn, Szmurły, Torule i Widźgowo.

6. Rudka: z gminy Brańsk: Karp, Lubieszczce, Olendy i Rudka; z gminy Ciechanowiec: Koce Borowe, Niemyje Ząbki i Niemyje Siudy.

7. Winna Chroły: z gminy Ciechanowiec: Antonin, Bujenka, Kobusy, Koce Basie, Koce Schaby, Kułaki, Radziszewo Sobiechowo, Trzaski, Winna Chroły, Winna Poświętna i Zadobrze.

8. Perlejewo: z gminy Ciechanowiec: Czarkówka Duża, Głębozeczek, Granne, Leśniki, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Miodusy Pokrzywne, Twarogi Lackie, Twarogi Trąbnica, Twarogi Wypychy i Perlejewo; z gminy Drohiczyn: Miodusy Dworaki i Miodusy Inochy.

9. Śledzianów: z gminy Drohiczyn: Arbasy, Bużyski, Chechłowo, Obniże, Osnówka, Putkowice Nagórne, Putkowice Nadolne, Siekierki, Śledzianów i Wierzchuca Nagórna.

10. Nurzec: z gminy Milejczyce: Chanie, Nurzec, Nurzec Kolonia, Nurzec Stacja, Nurczyk, Nurczyk Kolonia, Zabłocie, Zalesie i Żerczyce; z gminy Mielnik: Borysowszczyzna i Sokóle; z gminy Klukowicze: Augustynka.

11. Klejniki: z gminy Narew: Gorodczyno, Gradoczno, Istok, Janowo, Koźliki, Klejniki, Łachy i Tyniewiczze; z gminy Bielsk: Hukowicze i Kożyno.

12. Czyże: z gminy Orla: Czyże. Mochnata, Podrzeczany, Rakowicze, Stary Berezów, Stary Kornin i Zbucz; z gminy Hajnówka: Kuraszewo, Lady, Leniewo i Osnówka.

13. Łosinka: z gminy Narew: Borysówka, Gorodzisko, Kamień, Kotłówka, Kowela, Krzywiec, Kutowaja, Łopuchówka, Łosinka, Prybutki, Rzepiska i Wasilkowo; z gminy Hajnówka: Trywieża i Wólka; z gminy Narewka: Krynica.

14. Pasyнки: z gminy Bielsk: Łoknica, Miękniszce, Ogrodniki, Pasyнки, Pilipki,

Saki, Sobótka, Treszczotki i Zubowo; z gminy Orla: Krzywa.

15. Widowo: z gminy Bielsk: Hryniewicze Duże, Kotły, Proniewicze i Widowo; z gminy Orla: Hołody i Parcewo.

16. Chraboły: z gminy Bielsk: Chraboły, Deniski, Haćki, Hryniewicze Małe, Knorozy, Płoski i Rajsk; z gminy Wyszki: Husaki, Plutycze i Stołowacz.

17. Łubin Kościelny: z gminy Brańsk: Bujnowo, Dębowo, Koszewo i Nowosady; z gminy Bielsk: Grabowiec, Łubin Kościelny, Łubin Rudolty i Skrzyпки; z gminy Wyszki: Brześcianka i Małesze; z gminy Boćki: Truski.

18. Augustowo: z gminy Bielsk: Augustowo, Bańki, Orzechowicze, Szastały, Stryki i Woronie; z gminy Wyszki: Malinowo, Niewino Stare, Nałogi i Stacewicze.

19. Topczewo: z gminy Wyszki: Godzieby, Górskie, Ignatki, Liza, Łukawica, Mierzwin Duży, Mierzwin Mały, Moskwin, Olendzkie, Olszewo, Osówka, Sieśki, Topczewo, Wodźki, Wólka Pietkowska, Wólka Zalewska i Zalesie.

20. Pobikry: z gminy Grodzisk: Czaje, Koryciny, Krynki, Sypnie i Żery; z gminy Ciechanowiec: Czaje Wólka, Krynki Mikłasy, Łempice, Moczydły, Pobikry, Skórczec, Radziszewo Króle i Radziszewo Sieńczuch; z gminy Brańsk: obszar leśny Łempice o pow. 988,69 ha.

21. Ostrożany: z gminy Grodzisk: Jaszczolty, Kamianka, Krakówki Włodki i Lubowicze; z gminy Drohiczyn: Klepacze, Koski Wypychy, Łopusze, Morze, Ostrożany, Smarklice, Smorczewo i Stadniki; z gminy Ciechanowiec: Borzymy.

22. Czartajew: z gminy Siemiatycze: Cecele, Grzyby Orzepy, Kłopoty Bańki, Kłopoty Bujny, Kłopoty Stanisławy, Kłopoty Patry, Krasewicze, Kułygi, Lachówka, Leszczka, Skiwy Duże, Skiwy Małe, Wiercień, Wyromiejki i Zalesie; z gminy Drohiczyn: Moczydły.

23. Krupice: z gminy Drohiczyn: Bujaki, Sytki i Zajęczniki; z gminy Siemiatycze: Klekotowo, Klukowo, Krupice, Ogrodniki, Rogawka, Słochy Annopolskie i Wólka Nadbużna.

24. Boratyniec Ruski: z gminy Mielnik: Grabarka, Moszczona, Maćkowicze, Pawłowicze, Sycze i Szerszenie; z gminy Siemiatycze: Anusin, Boratyniec Lacki, Boratyniec Ruski, Olendry, Turna Duża i Turna Mała.

25. Policzna: z gminy Kleszczele: Biała Straż, Górny Gród, Kuraszewo, Policzna, Starzyna, Wierstok, Wiluki i Wojnówka; z gminy Hajnówka: Topiło.

26. Dubicze Cerkiewne: z gminy Kleszczele: Czechy Orlańskie, Jelonka, Grabowiec i Toporki; z gminy Orla: Dubicze Cerkiewne, Dubicze Tofilowce, Korycisk, Reduty i Rutka; z gminy Hajnówka: Istok i Witowo.

27. Ryboły: z gminy Bielsk: Ryboły i Wojszki; z gminy Narew: Cieluszki, Dawidowicze, Kaniuki, Pawły, Puchły i Soce.

28. Domanowo: z gminy Brańsk: Domanowo, Glinnik, Markowo, Mień, Patoki, Pietraszki i Pruszancka; z gminy Wyszki: Ferma, Kiewłaki i Ściony.

Ponadto przeniesiono miejscowości i gromady: z gminy Ciechanowiec miejscowość Olszewo do gminy Grodzisk; z gminy Mielnik gromadę Werpól do gminy Klukowicze; z gminy Narew miejscowość Porosłe Kolonie do gminy Narewka; z

gminy Hajnówka miejscowość Olchowa Kładka do gminy Łosinka; z gminy Boćki gromadę Krasna Wieś do gminy Bielsk. Przeniesiono siedziby gminnej rady narodowej: z Bielska Podlaskiego do Dobromiła i zmieniono nazwę gminy Bielsk na Dobromił; z Siemiatycz do Bacików Średnich dając gminie nazwę Baciki Średnie; z Ciechanowca do Kosiorków ustalając nazwę gminy na Kosiorki. Zmieniono granice miast: do Bielska Podlaskiego włączono gromady Hołowiesk i Studziwody z gminy Dobromił; do miasta Hajnówki włączono gromady Dolna, Górne, Placówka oraz część gromad Lipiny i Bielszczyzna z gminy Hajnówka; z miasta Hajnówka przyłączono do gminy Hajnówka miejscowości Postołowo, Skryplewo i Sowiny Gród³⁰.

Od 1 lipca 1952 r. z miejscowości Postołowo, Skryplewo i Sowiny Gród utworzono gromadę Postołowo; miejscowość Olchową Kładkę w gminie Łosinka włączono do gromady Borysówka; miejscowość Porosłe Kolonie w gminie Narewka włączono do gromady Eliaszuki; z gromady Nurzec w gminie Śnieżki miejscowość Kalejczyce maj. przeniesiono do gromady Śnieżki. Od 1 sierpnia 1952 r. z gromady Grzyby Orzepy w gminie Czartajew z miejscowości Czartajew, Czartajew maj., Klin Połosy, Pocijewo i Zadnia Choina utworzono gromadę Czartajew³¹.

Wcześniej, od 1 stycznia 1952 r. utworzono miasto Hajnówkę z terenu gromady Hajnówki. Z tą datą zniesiono ustrój miejski Kleszczel, tworząc gromadę Kleszczele³². Dnia 4 marca 1950 r. wojewoda białostocki uściślił nazwy miejscowości „używane” i „obowiązujące”, powołując się na rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z 12 lipca 1934 r. Używana „powiat bielsko-podlaski”, obowiązująca: powiat bielski; odpowiednio dla gmin: Bielsk-Podlaski - Bielsk, Drohiczyn nad Bugiem - Drohiczyn, Mielnik nad Bugiem - Mielnik³³.

Dnia 22 marca 1952 r., z wejściem w życie od 1 lipca tego roku Rada Ministrów utworzyła powiat siemiatycki wydzielając jego obszar z powiatu bielskiego. W skład nowego powiatu weszły miasta: Ciechanowiec, Drohiczyn nad Bugiem i Siemiatycze; gminy: Baciki Średnie, Boratyniec Ruski, Dołubowo, Czartajew, Drohiczyn, Dziadkowice, Grodzisk, Klukowicze, Kosiorki, Krupice, Mielnik, Milejczyce, Nurzec, Perlejewo, Pobjikry, Ostrożany, Śledzianów i Winna Chroły. Dnia 22 lipca 1953 r., z wejściem w życie od 1 stycznia 1954 r. Rada Ministrów utworzyła powiat hajnowski, znów wydzielając z powiatu bielskiego miasto Hajnówkę i gminy: Białowieża, Czeremcha, Czyże, Dubicze Cerkiewne, Hajnówka, Narew, Narewka, Łosinka, Policzna, Klejniki z wyłączeniem gromady Koźyno, którą włączono do gminy Pasyнки powiatu bielskiego, oraz gmina Kleszczele z wyłączeniem gromad: Dydule włączoną do gminy Dobromił, Gregorowce włączoną do gminy Orla, Moskiewce i Wólka Wygonowska włączone do gminy Śnieżki powiatu bielskiego³⁴.

³⁰ Dz.Ust. 1952 nr 16 poz. 97.

³¹ Biał.Dz.Woj. 1952 nr 6 poz. 33, 34.

³² Dz.Ust. 1950 nr 51 poz. 472.

³³ Biał.Dz.Woj. 1950 nr 4 poz. 19.

³⁴ Dz.Ust. 1952 nr 17 poz. 102; 1953 nr 41 poz. 192.

2. Podział powiatu na gromady

Dnia 25 września 1954 r. wyszła ustawa o reformie podziału administracyjnego wsi i o powołaniu gromadzkich rad narodowych. Rząd uczynił to w celu „włączenia coraz szerszych rzesz do udziału w rządzeniu Państwem, rozwijaniu ich twórczej inicjatywy i aktywności dla pomnażania dobrobytu i kultury wsi; sprawniejszego zaspokajania potrzeb materialnych i kulturalnych ludności; dalszego zbliżenia organów władzy państwowej do najszerzych mas pracujących wsi”. W miejsce dotychczasowych gmin i gromad utworzono nowe gromady, jako jednostki podziału administracyjnego wsi. W skład gromady wchodziły wsie położone na terenie jednej gminy lub sąsiadujących ze sobą gmin, powiązanych komunikacyjnie oraz posiadające wspólne urządzenia gospodarcze, kulturalne lub zdrowotne. Liczba mieszkańców nowej gromady miała wynosić od jednego do trzech tysięcy, odległość do siedziby gromadzkiej rady narodowej najwyżej trzy kilometry, powierzchnia od 15 do 50 km.³⁵

Dnia 4 października, 1954 r. Wojewódzka Rada Narodowa w Białymstoku dokonała podziału administracyjnego na nowe gromady, które składały się z dotychczasowych gromad, mianowicie w powiecie bielskim:

1. Augustowo z dotychczasowych gromad: Augustowo, Bańki, Orzechowice i Woronie z gminy Augustowo.
2. Boćki: Boćki, Dziecinne, Jakubowskie i Skalimowo z gminy Boćki.
3. Domanowo: Domanowo, Mień, Patoki, Pietraszki i Pruszanek z gminy Domanowo.
4. Holonki: Holonki, Płonowo, Puchały Stare, Puchały Nowe, Spieszyn i Widźgowo z gminy Holonki.
5. Klichy: Klichy, Sielec, Solniki, Torule, Wojtki i Żołodźki z gminy Holonki.
6. Łubin Kościelny: Grabowiec, Koszewo, Łubin Kościelny, Łubin Rudolty, Nowosady i Truski z gminy Łubin Kościelny.
7. Mokre: Dubiażyn, Knorydy, Kozły, Mokre i Rajki z gminy Dobromil.
8. Olszewo: Bodaki, Bodaczki, Hawryłki, Olszewo, Starowieś, Szumki i Wiercień z gminy Boćki.
9. Paszkowszczyzna: Gredele, Koszki, Maleniki, Paszkowszczyzna, Szernie i Topczykały z gminy Orla.
10. Pawły: Cieluszki, Dawidowicze, Kaniuki i Pawły z gminy Ryboły.
11. Płoski: Deniski, Knorozy i Płoski z gminy Chrauboły.
12. Rudka: Karp, Niemyje Siudy, Niemyje Ząbki i Rudka z gminy Rudka.
13. Śnieżki: Bielki, Kościukowicze, Mołoczki, Sasiny, Sobiątyn i Śnieżki z gminy Śnieżki.
14. Wyszki: Bagińskie Nowe, Kozuszki, Pulsze, Sasiny, Werpechy Stare i Wyszki z gminy Wyszki.

³⁵ Dz.Ust. 1954 nr 43 poz. 191. M. Bartniczak, *Podziały administracyjne w powiecie Ostrów Mazowiecka*. w: Ostrów Mazowiecka. Z dziejów miasta i powiatu, Warszawa 1975, s. 287.

15. Zubowo: Kożyno, Pilipki i Zubowo z gminy Pasyński.
16. Andryjanki: Andryjanki, Siekluki i Wygonowo z gminy Boćki oraz Piotrowo Krzywokoły i Piotrowo Trojany z gminy Dziadkowice w powiecie siemiatyckim.
17. Ryboły: Ryboły i Wojszki z gminy Ryboły oraz Rzepniki z gminy Zawyki w powiecie białostockim.
18. Haćki: Haćki, Chraboły, Hryniewiczze Małe i Rajsk z gminy Chraboły oraz Proniewiczze z gminy Widowo.
19. Kotły: Kotły, Hryniewiczze Duże i Widowo z gminy Widowo oraz Sobótka z gminy Pasyński.
20. Lubieszcze: Lubieszcze i Olendy z gminy Rudka, Brzeźnica z gminy Brańsk oraz Szmurły z gminy Holonki.
21. Malinowo: Malinowo, Nałogi, Niewino Stare i Stryki z gminy Augustowo oraz Niewino Borowe z gminy Wyszki.
22. Moskiewce: Czechy Zabłotne, Moskiewce, Pawlinowo i Wólka Wygonowska z gminy Śnieżki, Dydule z gminy Dobromil oraz Gregorowce z gminy Orla.
23. Mulawicze: Łapcie, Mieszuki, Mulawicze i Werpechy Nowe z gminy Wyszki, Husaki i Stołowacz z gminy Chraboły oraz Stacewicze z gminy Augustowo.
24. Nurzec: Bystre, Nurzec i Szeszyły z gminy Śnieżki, Dubno z gminy Boćki oraz Krasna Wieś w gminy Dobromil.
25. Oleksin: Burchaty i Oleksin z gminy Holonki oraz Popławy z gminy Brańsk.
26. Orla: Koszele, Krywiatyce, Mikłasze i Orla z gminy orla oraz Reduty z gminy Dubicze Cerkiewne w powiecie hajnowskim.
27. Parcewo: Hołody i Parcewo z gminy Widowo, Wólka i Spiczki z gminy Orla oraz Lewki z gminy Dobromil.
28. Strabla: Samułki Duże i Strabla z gminy Wyszki oraz Plutycze z gminy Chraboły.
29. Szczyty Dzięciolowo: Szczyty Dzięciolowo i Szczyty Nowodwory z gminy Orla oraz Krzywa z gminy Pasyński.
30. Świridy: Poletyły, Załuskie Koronne, Świridy i Zanie z gminy Brańsk oraz Olendzkie z gminy Topczewo.
31. Falki: Falki, Filipy, Koćmiery i Kowale Falki z gminy Wyszki, Godzieby i Ignatki oraz miejscowość Osówka z dotychczasowej gromady Osówka w gminie Topczewo.
32. Malesze: Brześcianka, Bujnowo i Malesze z gminy Łubin Kościelny, Mierzwin Duży i Mierzwin Mały z gminy Topczewo, Szpaki z gminy Wyszki oraz miejscowość Załuskie Kościelne z dotychczasowej gromady Załuskie Kościelne z gminy Brańsk.
33. Kiersnowo: Bronka, Chojewo, Kalnica, Kadłubówka, Kiersnowo, Kiersnówek, Pace i miejscowość Jarmakowszczyzna z dotychczasowej gromady Załuskie Kościelne z gminy Brańsk oraz Dębowo z gminy Łubin Kościelny.
34. Pasyński: Łoknica, Ogrodniki, Pasyński, Saki i Treszczotki oraz miejscowość Mięgisze z dotychczasowej gromady Mięgisze z gminy Pasyński.
35. Pietrzykowo Gołąbki: Bolesty, Pietrzykowo, Piliki i Zawady z gminy

Dobromił, Szastały z gminy Augustowo, Skrzypki z gminy Lubin Kościelny oraz obszar lasów państwowych o pow. 89,17 ha z miasta Bielsk Podlaski.

36. Topczewo: Górskie, Moskwin, Olszewo, Topczewo, Wólka Zalewska i Zalesie oraz miejscowości wieś i majątek Wólka Pietkowska z dotychczasowej gromady Wólka Pietkowska z gminy Topczewo.

37. Hodyszewo: Glinnik, Ferma (Mikołajewo), Kiewłaki, Markowo i Ściony z gminy Domanowo, Śieški i Wodźki z gminy Topczewo oraz Hodyszewo, Joški, Lendowo Budy i Markowo Wólka z gminy Piekuty w powiecie wysokomazowieckim.

Podczas tych podziałów przekroczone granice powiatów. Z powiatu białostockiego gminy Zawyki włączono do powiatu bielskiego dotychczasową gromadę Rzepniki; Z powiatu bielskiego do powiatu hajnowskiego: z gminy Orla dotychczasową gromadę Morze; z gminy Pasyнки część obszaru dotychczasowej gromady Miękisze stanowiącą miejscowość Sapowo; z gminy Ryboły dotychczasowe gromady Puchły i Soce; z gminy Śnieżki dotychczasowe gromady Gruzka i Piotrowszczyzna. Z powiatu bielskiego gminy Rudka do powiatu siemiatyckiego dotychczasową gromadę Koce Borowe. Z powiatu bielskiego gminy Topczewo do powiatu wysokomazowieckiego dotychczasowe gromady Liza i Łukawica, część obszaru dotychczasowej gromady Osówka stanowiącą miejscowość Pietkowo i przyległy kompleks lasów państwowych oraz część dotychczasowej gromady Wólka Pietkowska stanowiąca lasy państwowe Nadleśnictwa Pietkowo o pow. 201 ha. Z powiatu wysokomazowieckiego gminy Piekuty do powiatu bielskiego dotychczasowe gromady Hodyszewo, Joški, Lendowo Budy i Markowo Wólka³⁶.

Kolejne zmiany administracyjne w powiecie bielskim wiązały się z ogólną sytuacją kraju. W 1956 r. w oficjalnym opracowaniu podano, iż dokonana przed dwoma laty reforma podziału administracyjnego wsi odpowiadała potrzebom gospodarczym i społecznym kraju. Na miejsce 3000 gmin powstało 8759 gromad i 87 osiedli. W 1954 r. utworzono 19 nowych powiatów, w rok potem 26 nowych powiatów. W 1960 r. w podobnym oficjalnym opracowaniu informowano o zmniejszeniu liczby gromad do 6333, czego domagały się rady narodowe i ludność. Zniesienie około 2400 gromad spowodowane zostało troską o umocnienie gromady i stworzenie silniejszej oddolnej jednostki administracyjnej z należytym zapleczem gospodarczym. Od 1 stycznia 1962 r. zniesiono dalszych 1086 gromad, zwiększając tym samym pozostałe gromady do średniej 2910 mieszkańców oraz 56,3 km² powierzchni. Od 1 stycznia 1969 r. „realizując zadania związane z dalszym umocnieniem rad narodowych” zniesiono 568 gromad, pozostawiając w kraju 4672 gromady³⁷. W całym województwie białostockim w latach 1957-1959 zmniejszono ilość gromad z 550 do 346. W kwietniu 1960 r. na zebraniu w Białymstoku stwierdzono, iż „jedną z podstawowych cech podziału administracyjnego

³⁶ Dz.Urz.WRN 1954 nr 10 poz. 49.

³⁷ *Podział administracyjny PRL*, Warszawa 1956, s. 1. *Podział administracyjny PRL*, Warszawa 1960, s. 11. *Podział administracyjny PRL*, Warszawa 1965, s. 1. *Podział administracyjny PRL*, Warszawa 1969, s. 1.

powinna być stałość. Daje ona podstawę do stabilizacji władzy terenowej, do realności podejmowanych zamierzeń gospodarczych i społecznych, rzetelności wykonywania przez rady narodowe i ich organy poruczonych zadań³⁸. Oto zmiany w tych i następnym latach zaistniałe w powiecie bielskim.

Od 1 stycznia 1958 r. obszar gromady Szczyty-Dzięciołowo włączono do gromady Orla. Od 31 grudnia 1959 r. zmieniono granice niektórych gromad. Przeniesiono z gromady Pasyńki do gromady Parcewo wieś Ogrodniki i kolonię Użyki, z gromady Parcewo do gromady Mokre wieś Lewki i kolonię Lewki, z gromady Orla do gromady Parcewo wsie Krzywa, Szczyty-Dzięciołowo i Szczyty-Nowodwory oraz kolonie Dzięciołowo, Karolina i Nowodwory, z gromady Paskowszczyzna do gromady Orla wieś Szernie, z gromady Pietrzykowo-Gołąbki do gromady Łubin Kościelny wsie Skrzypki Duże i Skrzypki Małe, z gromady Mokre do gromady Paskowszczyzna wieś Oleksze, z gromady Mulawicze do gromady Wyszki wieś Mieszuki oraz obszar lasów państwowych Nadl. Pietkowo obejmujący oddział 100, z gromady Malinowo do gromady Łubin Kościelny obszar lasów państwowych Nadl. Bielsk Podlaski obejmujący oddziały 78 i 81 o pow. 49,51 ha. Ponadto przeniesiono siedzibę GRN Parcewo do wsi Hołody ustalając nazwę gromady na Hołody, siedzibę GRN z Kiersnowa do Kalnicy dając nazwę Kalnica, siedzibę GRN z Oleksina do Popław zmieniając nazwę gminy na Popławy.

Od 31 grudnia 1959 r. zniesiono gromady: 1. Pawły włączając jej obszar do gromady Ryboły. 2. Zubowo włączając jej obszar do gromady Pasyńki. 3. Płoski i Haćki tworząc z ich obszaru gromadę Chrały. 4. Kotły włączając wsie Biała, Kotły i Sobótka oraz kolonię Sobótka do gromady Pasyńki, wieś Widowo do gromady Hołody, wieś Hryniewicze Duże do gromady Chrały. 5. Olszewo włączając ją do gromady Boćki. 6. Malesze włączając wsie Brześcianka, Bujnowo i Malesze, przysiółki Abramiki, Łubinek i Puchacze oraz obszar lasów państwowych Nadl. Bielsk obejmujący oddziały 62-75 do gromady Łubin Kościelny, wieś Żaluskie Kościelne do gromady Kalnica, wsie Mierzwin Duży i Mierzwin Mały do gromady Topczewo, wieś Szpaki do gromady Wyszki. 7. Świridy włączając wsie Olendzkie i Świridy do gromady Topczewo, wsie Poletyły i Żaluskie Koronne oraz obszar lasów państwowych Nadl. Bielsk obejmujący oddziały 94-97 do gromady Kalnica, wieś Zanie do gromady Hodyszewo. 8. Lubieszce włączając wsie Brzeźnica i Szmurły do gromady Popławy, wsie Lubieszce i Olendy oraz kolonię Oleny do gromady Rudka. 9. Klichy włączając ją do gromady Holonki. 10. Falki włączając wsie Godziehy, Ignatki i Osnówka do gromady Topczewo, wsie Falki, Filipy, Kowale Falki (Kowale), Kościerny, Łubice, Wypychy i Zdrojki do gromady Wyszki. 11. Malinowo włączając wsie Niewino Borowe, Niewino Kamieńskie, Niewino Leśne, Niewino Popławskie i Niewino Stare do gromady Wyszki, wsie Malinowo Nałogi i Stryki do gromady Augustowo. 12. Paskowszczyzna i Moskiewce tworząc z nich gromadę Gregorowce. 13. Pietrzykowo-Gołąbki i Mokre tworząc z nich gromadę Piliki.

³⁸ Archiwum Państwowe w Łomży, Prezydium PRN i Urząd Powiatowy, sygn. 139 k. 1 n.

Od 31 grudnia 1961 r. gromady Mulawicze do gromady Wyszki przeniesiono wieś Mieszuki oraz obszar lasów państwowych Nadl. Pietkowo obejmujący oddział 100. Z tą samą datą gromadę Mulawicze włączono do gromady Strabla. Od 1 stycznia 1969 r. zniesiono gromady: 1. Augustowo i Hołody tworząc z nich gromadę Bielsk Podlaski. 2. Kalnica włączając wsie Dębowo i Kadlubówka do gromady Łubin Kościelny, wsie Bronka, Chojewo, Kalnica, Kiersnowo, Kiersnówek, Pace, Poletyły, Załuskie Koronne, Załuskie Kościelne i kolonie Majerowizna i Jarmarkowszczyzna do gromady Brańsk. 3. Nurzec włączając wsie Dubno, Krasnawieś, Nurzec, Szeszyły i kolonię Pasiekę do gromady Boćki, wieś Boćki, wieś Bystre do gromady Śnieżki. 4. Hodyszewo włączając wsie Kiewłaki, Sieški, Ściony i Wodźki do gromady Topczewo, wsie Glinnik, Markowo, Ferma i Zanie do gromady Domanowo. Z tą samą datą przeniesiono: siedzibę GRN ze wsi Popławy do Brańska ustalając nazwę gromady na Brańsk, z gromady Topczewo do gromady Brańsk wieś Świridy, z gromady Hołody do gromady Orla wsie Krzywa, Spiczki, Szczyty-Dzięciołowo, Szczyty-Nowodwory i Wólka oraz do gromady Pasyunki wieś Ogrodniki, z gromady Chrańboly do gromady Bielsk Podlaski wsie Hryniewiczze Duże i Proniewiczze, z gromady Pasyunki do gromady Bielsk Podlaski wsie Biała i Kotły.³⁹

Od 1 stycznia 1969 r. z powiatu bielskiego do powiatu wysokomazowieckiego przeniesiono obszary wsi Hodyszewo, Joški i Lendowo-Budy. Od 1 stycznia 1973 r. z powiatu bielskiego do powiatu siemiatyckiego przeniesiono obszary wsi Bielki, Chańki, Kościukowicze i Sobiątyn, oraz do powiatu białostockiego obszary wsi Cieluszki, Dawidowicze, Kaniuki, Pawły, Ryboły, Rzepniki i Wojszki. Powiat bielski zyskał od powiatu siemiatyckiego obszar wsi Siedlece oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rudka o pow. 1030,50 ha obejmujący oddziały 48-50, 53-55, 59-66, 71-78, 84-92, 97-102, 114-117, 128.⁴⁰ Od 11 stycznia 1964 r. nazwę wsi Niemyje Siudy oficjalnie przemianowano na Nowe Niemyje⁴¹.

3. Czas funkcjonowania samych gmin

Od 1 stycznia 1973 r., na mocy ustawy z 29 listopada 1972 r. zniesiono dotychczasowy podział terenów wiejskich na gromady i osiedla a utworzono gminy „jako podstawowe jednostki podziałów administracyjno-gospodarczych na terenach wiejskich, stwarzające ze względu na swe rozmiary, potencjał gospodarczy i urządzenia odpowiednie warunki do kierowania rozwojem gospodarczym i społeczno-kulturalnym oraz dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców”.⁴²

Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z 9 grudnia 1972 r. w powiecie bielskim ustanowiono następujące gminy a w nich sołectwa obejmujące jedną lub więcej miejscowości.

³⁹ Dz.Urz.WRN 1957 nr 4 poz. 12; 1959, nr 9 poz. 57, 58; 1961 nr 13, poz. 193, 194; 1968 nr 8 poz. 64, 65.

⁴⁰ Dz.Ust. 1968 nr 18 poz. 111; 1972 nr 50 poz. 324.

⁴¹ Monitor Polski 1962 nr 3 poz. 6.

⁴² Dz.Ust. 1972 nr 49 poz. 312.

1. Gmina Bielsk Podlaski z obszarami sołectw: Augustowo, Bańki, Biała, Bolesty, Brześcianka, Dobromil, Dubiażyn, Grabowiec, Hołody, Hryniewiczze Duże, Knorydy, Kotły, Kozły, Koźyno, Lewki, Łoknica, Łubin Kościelny, Łubin-Rudoły, Malinowo, Miększe, Mokre, Nałogi, Ogrodniki, Orzechowicze, Parcewo, Pasyński, Pietrzykowo-Gołąbki, Pietrzykowo-Wyszki, Pilipki, Proniewiczze, Rajki, Saki, Sierakowizna, Skrzypki Duże, Skrzypki Małe, Sobótka, Stryki, Stupniki, Szastały, Treszczotki, Truski, Widowo, Woronie, Zawady i Zubowo.

2. Gmina Boćki: Andryjanki, Boćki, Bodaczki, Bodaki, Bystre, Dubno, Dziecinne, Hawryłki, Jakubowskie, Krasna Wieś, Mołoczki, Nurzec, Olszewo, Pasieka kol., Piotrowo-Krzywokoły, Piotrowo-Trojany, Sasiny, Siedlece, Siekluki, Siele, Skalimowo, Solniki, Starowieś, Szeszyły, Szumki, Śnieżki, Turole, Wandalin, Wiercień, Wojtki, Wygonowo i Żołoćki.

3. Gmina Brańsk: Bronka, Brzeźnica, Burchaty, Chojewo, Dębowo, Domanowo, Ferma, Glinnik, Holonki, Kadłubówka, Kalnica, Kiersnowo, Kiersnówek, Kiewłaki, Klichy, Koszewo, Majorowizna, Markowo, Nowe Puchały, Nowosady, Oleksin, Olendzkie, Olszewek, Olszewo, Pace, Patoki, Pietraszki, Plonowo, Poletyły, Popławy, Pruszancka-Baranki, Spieszyn, Stara Pruszancka, Stare Puchały, Szmurły, Ściony, Świrzydy, Żaluskie Koronne, Żaluskie Kościelne, Zanie i Widzgowo.

4. Gmina Chraboły: Chraboły, Deniski, Haćki, Hryniewiczze Małe, Husaki, Jacewicze, Knorozy, Płoski, Plutycze, Rajsk, Rzepniewo i Stołowacz.

5. Gmina Orla: Czechy Zabłotne, Dydule, Gredele, Gregorowce, Koszele, Koszki, Krewiatycze, Krzywa, Miłkasz, Malinniki, Moskiewce, Oleksze, Orla, Paszkowszczyzna, Pawlikowo, Reduty, Spiczki, Szczyty-Dzięciołowo, Szczyty-Nowodwory, Szernie, Topczykały, Wólka i Wólka Wygonowska.

6. Gmina Rudka: Bajraki, Karp, Koce Borowe, Lubieszce, Mień, Niemyje-Jarnąty, Niemyje-Skłody, Niemyje-Ząbki, Nowe Niemyje, Olendy, Rudka, Stare Niemyje, obszar lasów państwowych Nadl. Rudka o pow. 1030,50 ha obejmujący oddziały 48-50, 53-55, 59-66, 71-78, 84-92, 97-102, 114-117, 128.

7. Gmina Wyszki: Bogusze, Budlewo, Bujnowo, Falki, Filipy, Gawiny, Godzieby, Górskie, Ignatki, Kalinówka, Koćmiery, Kowale, Kożuszki, Krupice kol., Łapcie, Łubice, Luczaje, Lyse, Malesze, Mierzwin Duży, Mierzwin Mały, Mieszuki, Moskwin, Mulawcze, Niewino Borowe, Niewino Kamieńskie, Niewino Leśne, Niewino Popławskie, Nowe Bagińskie, Nowe Warpechy, Olszanica, Osówka, Ostrówek kol., Pierchały, Pulsze, Samułki Duże, Samułki Małe, Sasiny, Sieški, Stacewicze, Stare Niwino, Stare Warpechy, Stare Zalesie, Strabla, Szczepany, Szpaki, Topczewo, Trzeszczkowo, Tworki, Wodźki, Wólka Pietkowska, Wólka Zaleska, Wypychy, Wyszki, Zakrzewo i Zdrojki⁴³.

Z dniem 1 czerwca 1975 r. nastąpił nowy podział administracyjny, na mocy ustawy z 28 maja tego roku. Uczyniono to „w celu dostosowania podziału

⁴³ Dz.Urz. WRN 1973 nr 1 poz. 1.

administracyjnego do potrzeb przyspieszonego rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, stworzenia warunków bardziej sprawnego zarządzania gospodarką narodową oraz funkcjonowania organów władzy i administracji państwowej, a także w celu lepszego zaspokojenia rosnących potrzeb społeczeństwa”. Wprowadzono dwustopniowy podział administracyjny kraju na jednostki stopnia podstawowego i stopnia wojewódzkiego. Pierwszymi były gminy i miasta oraz dzielnice większych miast, drugimi województwa w liczbie 49, miasto stołeczne Warszawa, miasta Kraków, Łódź i Wrocław. Obszar powiatu bielskiego pozostał w województwie białostockim. Od 1 lipca 1976 r. połączono gminy Chraboły i Bielsk Podlaski w gminę o nazwie Bielsk Podlaski oraz gminy Rudka i Brańsk w gminę o nazwie Brańsk.⁴⁴ Tak ukształtowane gminy w powiecie bielskim przetrwały do końca omawianego okresu.

W latach następujących w Dzienniku Wojewódzkim ogłoszono trzy zmiany sołectw. Od 20 kwietnia 1987 r. w gminie Brańsk z sołectwa Pruszanka wyodrębniono sołectwo Pruszanka Baranki, od 28 września 1988 r. w gminie Boćki z sołectwa Andryjanki utworzono Andryjanki obejmujące wieś Andryjanki i Kolonie Andryjanki obejmujące kolonistów ze wsi Andryjanki, od 12 maja 1989 r. w gminie Brańsk z sołectwa Niemyje utworzono Nowe Niemyje i Niemyje Skłody, obejmujące wymienione wsie.⁴⁵ Zmian tych było jednak znacznie więcej, jak wynika z porównania sołectw w 1973 r. oraz umieszczonych w „Podziałach administracyjnych i wykazie miejscowości województwa białostockiego” z października 1987 r. W drugim spisie obok wsi i kolonii wyodrębniono „integralne części miejscowości (cz.).

1. W gminie Bielsk Podlaski (i na obszarze włączonej gminy Chraboły) włączono sołectwa: Biała do Kotły, Dobromil do Piliki, Jacewicze do Plutycze, Pietrzykowo-Wyszki do Pietrzykowo-Gołąbki, Rzepniewo do Chraboły i Stupniki do Kożyno. Aby móc odnaleźć poszczególne miejscowości nie będące siedzibami sołectw, w nawiasie umieszczono je przy poszczególnych sołectwach: Augustowo (Na Barańskiej kol.), Chraboły (Rzepniewo), Dubiażyn (Podbiele kol.), Grabowiec (Grabowiec gaj.), Hryniewicze Duże (cz. Dwór), Knorozy (Bielanowszczyzna kol.). Knorydy (Gaj kol. cz. Knorydy Górne, Knorydy Podlesne, Knorydy Średnie), Kotły (Biała wieś, Orłanka kol.), Kozły (Rajki wieś), Knożyno (Kożyno kol., Stupniki wieś, Stupniki kol., cz. Knożyno Duże, Knożyno Małe), Ogrodniki (Użyki kol.), Pietrzykowo Gołąbki (Pietrzykowo-Wyszki wieś), Piliki (Dobromil wieś, Dobromil kol.), Ploski (Koszarka kol.), Plutycze (Jacewicze wieś, Korpacz kol.), Sobótka (Handzel kol.), Widowo (Widowo kol., Szewele kol.), Zubowo (Sobotczyzna kol.).

2. W gminie Boćki z sołectwa Boćki utworzono Boćki I, Boćki II, Boćki III i Boćki IV. Oto miejscowości w sołectwach: Boćki I (cz. Grabarka, Zarzecze), Boćki II (cz. Borek, Dwór), Boćki IV (Przy Ostaszach kol.), Bodaczki (Bodaczki kol.), Bystre (cz. Resztówka), Sielc (Młynisk kol., cz. Długie Pole, Pierwsze), Wandalin (Chranibory Drugie kol., Chranibory Pierwsze kol., Wandalinek kol., Wylan kol.),

⁴⁴ Dz.Ust. 1975 nr 16 poz. 91; 1975 nr 17 poz.92; 1976 nr 23 poz. 142.

⁴⁵ Dz.Ur. Woj.Biał. 1987 nr 4 poz. 53; 1988 nr 16 poz. 150; 1989 nr 11 poz. 115.

Wygonowo (Wylan kol.).

3. W gminie Brańsk (i Rudka) sołectwo Majorowizna włączono do Kiersnówka. Miejscowości: Bronka (Jarmarkowszczyzna kol.), Brzeźnica (Popławy kol.), Chojewo (Chojewo-Kolonia kol.), Domanowo (cz. Stare Domanowo, Nowe Domanowo), Holonki (Chrościanka kol., Solniki kol), Kiersnówek (Majorowizna kol., Otapy kol.), Klichy (Konotopa kol.), Markowo (Pasięka kol.), Nowe Niemyje (Niemyje-Skłody wieś), Oleksin (Oleksin kol., cz. Gajówka Oleksińska), Patoki (Patoki gaj.), Rudka (Józefin kol. Józefin gaj.), Stara Pruszanica (Kalnowiec kol.); nie wymieniono sołectwa Bajrak.

4. W gminie Orla były te same sołectwa. Miejscowości: Gredele (Gredele kol), Gregorowce (Gregorowce kol.), Malinniki (Baranowce kol., Malinniki kol.), Moskiewce (Kruhle kol.), Orla (Antonowo kol.).

5. W gminie Wyszki wyłączono sołectwa: Krupiec kol. do Wyszki, Łubice do Kowale, Ostrówek-Kolonia do Moskwin, Łyse do Strabla, Wypychy do Koćmiery, Zdrojki do Falki. Miejscowości: Bujnowo (cz. Abramiki, Łubinek, Puchacze), Falki (Zdrojki wieś), Koćmiery (Wypychy wieś), Kowale (Łubice wieś), Łapcie (Wiktorzyn kol.), Moskwin (Ostrówek-Kolonia kol.), Nowe Bagińskie (Stare Bagińskie wieś), Pulsze (Pulsze gaj.), Strabla (Łyse wieś), Topczewo (cz. Nowe Topczewo, Stare Topczewo), Wólka Pietkowska (Kamienny Dwór wieś), Wyszki (Krupice kol.).⁴⁶

POWIAT SIEMIATYCKI

Dnia 22 marca 1952 r., z wejściem w życie od 1 lipca 1952 r. Rada Ministrów utworzyła powiat siemiatycki. W jego skład weszły: z powiatu bielskiego miasta Ciechanowiec, Drohiczyn n/Bugiem i Siemiatycze, gminy: Baciki Średnie, Boratyniec Ruski, Dołubowo, Czartajew, Drohiczyn, Dziadkowice, Grodzisk, Klukowicze, Kosiorki, Krupice, Mielnik, Milejczyce, Nurzec, Perlejewo, Pobikry, Ostrożany, Śledzianów i Winna Chroły; z powiatu wysokomazowieckiego część gromady Nowodwory gminy Klukowo. Nowa granica miasta Ciechanowca i gminy Klukowo przebiegała od północy rzeką Ralką, od południa granicą gruntów wsi Kozarze i przysiółka Dominikowo, od zachodu granicą gruntów przysiółka Dominikowo do granicy gruntów leśnych Nadl. Łapy oraz linią przedłużania tej granicy w kierunku północno-wschodnim do rzeki Ralka. Od 1 lipca 1952 r. z gromady Szerszenie w gminie Boratyniec Ruski przeniesiono miejscowość Siemiatycze cz. st. kol. do gromady Boratyniec Ruski oraz miejscowość Olszewo z gminy Grodzisk do gromady Żale.⁴⁷

⁴⁶ *Podziały administracyjne i wykaz miejscowości województwa białostockiego*, Białystok październik 1987. do użytku wewnętrznego, s. 10 n.

⁴⁷ Dz.Ust. 1952 nr 17 poz. 102. Biał.Dz.Woj. 1952 nr 6 poz. 34.

1. Podział powiatu na gromady

Dnia 4 października 1954 r. powiat siemiatycki podzielono na gromady, które składały się z dotychczasowych gromad (sołectw).

1. Baciki Średnie z dotychczasowych gromad: Baciki Bliższe, Baciki Dalsze, Baciki Średnie, Romanówka i Słowiczyn z gminy Baciki Średnie.

2. Boratyniec Ruski: Anusin, Boratyniec Ruski, Maćkowicze, Olendry, Szerszenie i Moszczona Królewska z gminy Boratyniec Ruski.

3. Czartajew: Czartajew, Grzypy Orzepy, Krasewicze, Kułygi i Leszczka z gminy Czartajew.

4. Czarna Średnia: Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia, Czarna Wielka, Semiony i Targowisk z gminy Dołubowo.

5. Czaje Wólka: Czaje, Czaje Wólka, Koryciny, Radziszewo Sieńczuch z gminy Pobikry.

6. Dołubowo: Dołubowo, Dołubowo Wyręby, Siedlece, Smolugi i Zamianowo z gminy Dołubowo.

7. Dziadkowice: Brzeżyny, Dziadkowice, Kąty, Korzeniówka, Wojeniec i Zaręby z gminy Dziadkowice.

8. Grodzisk: Grodzisk, Drochlin, Kosianka, Kozłowo, Mierzynówka i Porzeziny z gminy Grodzisk.

9. Hornowo: Hornowo, Lubiejki, Malewice i Osmola z gminy Dziadkowice.

10. Kajanka: Kajanka, Moszczona Pańska, Ossolin i Tołwin z gminy Baciki Średnie.

11. Klukowicze: Klukowicze, Klukowicze Kolonia, Litwinowicze i Wyczółki z gminy Klukowicze.

12. Krupice: Klekotowo, Krupice, Klukowo i Rogawka z gminy Krupice.

13. Makarki: Aleksandrowo, Biszewo, Krynki Sobole, Makarki, Malinowo, Niewiarowo i Rybałty z gminy Grodzisk.

14. Mielnik: Mętna, Mielnik, Osłowo i Radziwiłłówka z gminy Mielnik.

15. Milejczyce: Milejczyce i Nowosiołki z gminy Milejczyce.

16. Miłkowice Maćki: Bryki, Miłkowice Janki, Miłkowice Paszki, Miłkowice Maćki, Miłkowice Stawki, Narojki z gminy Drohiczyn.

17. Nurzec: Augustynka, Chanie, Nurzec, Nurzec Kolonia, Nurczyk i Nurczyk Kolonia z gminy Nurzec.

18. Ostrożany: Borzymy, Jaszczolty, Klepacze, Krakówki, Włodki, Ostrożany, Koski Wypychy, Smarklice i Smorczewo z gminy Ostrożany.

19. Perlejewo: Głęboczek, Granne, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Miodusy Dworaki, Miodusy Inochy, Miodusy Pokrzywne, Perlejewo, Twarogi Lackie, i Twarogi Trąbnica z gminy Perlejewo.

20. Pobikry: Krynki, Krynki Mikłasy, Pobikry, Radziszewo Króle i Sypnie z gminy Pobikry.

21. Pokaniewo: Choroszczewo, Grabarka, Klimkowicze, Pokaniewo, Pokaniewo

Awule, Wąłki z gminy Milejczyce.

22. Rogacze: Borowiki, Miedwieżyki, Mikulicze i Rogacze z gminy Milejczyce.

23. Siemichocze: Siemichocze, Tymianka i Werpól z gminy Klukowicze.

24. Śledzianów: Arbasy, Bużyski, Chechłowo, Obniże, Osnówka, Siekierki i Śledzianów z gminy Śledzianów.

25. Stadniki: Kamianka, Łopusze, Lubowicze, Morze i Stadniki z gminy Ostrożany.

26. Sutno: Niemirów, Sutno i Wajków z gminy Mielnik.

27. Wiercień Duży: Kłopoty Bujny, Kłopoty Patry, Lachówka, Wiercień i Wyromiejki z gminy Czartajew.

28. Wólka Zamkowa: Chrołowice, Minczewo, Runice, Tonkiele i Wólka Zamkowa z gminy Drohiczyn.

29. Wólka Nurzecka: Bobrówka, Jancewicze, Wólka Nurzecka i Zubacze z gminy Klukowicze.

30. Wilanowo: Stołbce, Tokary i Wilanowo z gminy Klukowicze.

31. Winna Chroły: Antonin, Bujenka, Kulaki, Radziszewo Sobiechowo, Trzaski, Winna Chroły, Winna Poświętna i Zadobrze z gminy Winna Chroły.

32. Zajęczniki: Bujaki i Zajęczniki z gminy Krupice.

33. Żerzyce: Borysowszczyzna, Zabłocie, Zalesie i Żerzyce z gminy Nurzec.

34. Żurobice: Hornowszczyzna, Jasienówka, Lipiny i Żurobice z gminy Dziadkowice.

35. Nurzec Stacja: Nurzec Stacja z gminy Nurzec.

36. Grabarka: Boratyniec Lacki, Grabarka, Pawłowicze i Sycze z gminy Boratyniec Ruski oraz Sokóły z gminy Nurzec.

37. Putkowice Nadolne: Putkowice Nadolne, Putkowice Nagórne i Wierzchuca Nagórna z gminy Śledzianów oraz Chutkowice z gminy Drohiczyn.

38. Koce Basie: Kobusy, Koce Basie i Koce Schaby z gminy Winna Chroły oraz Lempice z gminy Pobikry i Koce Borowe z gminy Rudka w powiecie bielskim.

39. Olszewo: Bogusze Litewska, Bogusze Stare i Żale z gminy Grodzisk oraz Twarogi Wypychy z gminy Perlejewo, Moczydły i Żery z gminy Pobikry.

40. Skiwy Duże: Kłopoty Bańki, Kłopoty Stanisławy, Cecele, Moczydły, Skiwy Duże, Skiwy Małe i Zalesie z gminy Czartajew oraz Korzeniówka Duża z gminy Drohiczyn.

41. Sieniewicze: Koczery, Kłyżówka, Lisowo, Sady i Sieniewicze z gminy Drohiczyn oraz Sytki z gminy Krupice.

42. Słochy Annapolskie: Ogrodniki, Słochy Annapolskie i Wólka Nadbużna z gminy Krupice oraz Turna Duża i Turna Mała z gminy Boratyniec Ruski.

43. Skórzec: Skórzec z gminy Pobikry, Małec z gminy Kosiorki oraz Czarkówka Duża z gminy Perlejewo.

44. Kosiorki: Kosiorki, Przybyszyn, Pełch i Poniaty oraz miejscowość Dąbczyn z dotychczasowej gromady Tworkowice z gminy Kosiorki.

45. Wojtkowice Stare: Kobyła, Wojtkowice Dady, Wojtkowice Glinna,

Wojtkowice Stare i miejscowość Tworkowice z dotychczasowej gromady Tworkowice z gminy Kosiorki oraz Leśniki z gminy Perlejewo.

Podczas tych podziałów dwukrotnie przekroczone granice powiatu. Z powiatu bielskiego gminy Rudka włączono do powiatu siemiatyckiego dotychczasową gromadę Koce Borowe, zaś z powiatu siemiatyckiego gminy Dziadkowice odeszły do powiatu bielskiego dotychczasowe gromady Piotrowo Krzywokoły i Piotrowo Trojany⁴⁸.

Od 1 stycznia 1958 r. zniesiono gromady: 1. Sieniewicze, Wólka Zamkowa i Zajęczniki tworząc z ich obszaru gromadę Drohiczyn. 2. Hornowo i Żurobice włączając je do gromady Dziadkowice. 3. Pokaniewo włączając ją do gromady Milejczyce. 4. Nurzec i Zerczyce włączając je do gromady Nurzec-Stacja. 5. Sutno włączając ją do gromady Mielnik. Od 1 stycznia 1959 r. zniesiono gromady: 1. Putkowice Nadolne włączając wsie Putkowice Nadolne, Putkowice Nagórne, Rotki i Wierzchuca Nadgórna, kolonie Wierzchuca-Międzygaje i Wierzchuca Nadbużna oraz obszar lasów państwowych Nadl. Kąty obejmujący oddziały 172-183 do gromady Śledzianów, wieś Chutkowice do gromady Drohiczyn. 2. Stadniki włączając ją do gromady Ostrożany. 3. Wiercień Duży włączając ją do gromady Czartajew. Od 31 grudnia 1959 r. z gromady Wólka Nurzec do gromady Klukowice przeniesiono wsie Bobrówka, Jancewicze i Zubacze, kolonię Jancewicze Dęby oraz przysiółek Turowszczyzna.

Od 31 grudnia 1959 r. zniesiono gromady: 1. Rogacze włączając ją do gromady Milejczyce. 2. Słochy Annapolskie włączając wsie Turna Duża, Turna Mała i Wólka Nadbużna oraz kolonię Turenka do gromady Boratyniec Ruski, wsie Słochy Annapolskie i Ogrodniki oraz kolonię Czerwony Bór do gromady Krupice. 3. Grabarka włączając ją do gromady Boratyniec Ruski. 4. Koce Basie włączając ją do gromady Winna Chroły. 5. Skórzec włączając wieś Skórzec Stary i kolonię Skórzec Nowy oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rudka obejmujący oddziały 203-205 do gromady Pobikry, wsie Czarkówna Duża i Czarkówka Mała do gromady Perlejewo, wieś Malec, resztówkę Malec i kolonię Podgajki do gromady Kosiorki. 6. Czaje-Wólka włączając wsie Czaje, Czaje-Bagno, Czaje-Wólka i Małyszczyn, leśniczówkę Bajraki oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rudka obejmujący oddziały 31-55 do gromady Pobikry, wieś Koryciny, gajówkę Majdan Korycki oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rudka obejmujący oddziały 56-93 do gromady Grodzisk, wieś Radziszewo-Sieńczuch do gromady Winna Chroły. 7. Makarki włączając wsie Aleksandrowo, Biszewo, Krynki-Sobole, Niewiarowo-Przybki, Niewiarowo-Sochy i Rybałty do gromady Grodzisk, wieś Malinowo do gromady Dziadkowice. 8. Wojtkowice Stare włączając wsie Wojtkowice-Dady, Wojtkowice-Glinna, Wojtkowice Stare i Tworkowice oraz kolonię Tworkowice do gromady Kosiorki, wsie Kobyła i Leśniki oraz kolonię Głody do gromady Perlejewo. 9. Wilanowo włączając ją do gromady Klukowice. 10. Kajanka włączając wsie Kajanka, Ossolin i Tołwin oraz kolonie Bocianka, Glinnik i Sawiczyna do gromady Baciki Średnie, wieś Moszczona Pańska do gromady Nurzec-Stacja.

⁴⁸ Dz.Urz. WRN 1954 nr 10 poz. 49.

11. Olszewo włączając wsie Olszewo, Twarogi-Mazury i Twarogi-Wypychy do gromady Perlejewo, wsie Bogusze-Litewka, Bogusze Stare, Kosianka Stara i Zale do gromady Grodzisk, wsie Moczydły-Kukielki, Moczydły-Pszczółki, Moczydły Stare, Żery Bystre, Żery-Czubiki i Żery-Pilaki do gromady Pobikry. 12. Skiwy Duże włączając ją do gromady Czartajew. 13. Miłkowice Maćki włączając ją do gromady Drohiczyn. 14. Siemichocze i Wólka Nurzecka tworząc z nich gromadę Tymianka. Od 31 grudnia 1961 r. gromadę Dołubowo włączono do gromady Czarna Średnia. Od 1 stycznia 1969 r. gromadę Tymianka włączono do gromady Klukowicze. Od 1 stycznia 1972 r. zniesiono gromady: 1. Baciki Średnie i Krupice tworząc z nich gromadę Siemiatycze. 2. Czarna Średnia włączając wsie Dołubowo, Siedlece, Smolugi i Zamianowo oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rutka obejmujący oddział 241 do gromady Dziadkowice, wsie Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia, Czarna Wielka, Dołubowo-Wyręby, Siemiony i Targowisk oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rutka obejmujący oddziały 103, 104, 119, 120, 129-138, 144-151, 155-164, 167-198, 201-205, 211-215, 219-221, 228, 235, 242-258 do gromady Grodzisk.

Od 1 stycznia 1969 r. z powiatu wysokomazowieckiego gromady Kuczyn włączono do miasta Ciechanowca w powiecie siemiatyckim obszar lasów państwowych Nadl. Szepietowo nr 240 o pow. 6,45 ha. Od 1 stycznia 1973 r. z powiatu bielskiego włączono do powiatu siemiatyckiego obszary wsi Bielki, Chańki, Kościukowicze i Sobiatory. Powiat siemiatycki utracił na rzecz powiatu bielskiego obszar wsi Siedlece oraz obszar lasów państwowych Nadl. Rudka o pow. 1030,50 ha obejmujący oddziały 48-50, 53-55, 59-66, 71-78, 84-92, 97-102, 114-117, 128 oraz na rzecz powiatu hajnowskiego obszary wsi Bobrówka, Jancewicze i Zubacze⁴⁹.

2. Podział powiatu na gminy

Od 1 stycznia 1973 r. w powiecie siemiatyckim ustanowiono następujące gminy a w nich sołectwa obejmujące jedną lub więcej miejscowości.

1. Gmina Ciechanowiec składająca się z sołectw: Antonin, Bujenka, Czaje-Bagno, Czaje-Wólka, Dąbczyn, Gaj, Kobusy, Koce-Basie, Koce-Piskuły, Koce-Schaby, Kosiorki, Kozarze, Kulaki, Lempice, Malec, Nowodwory, Pobikry, Przybyszyn, Radziszewo-Króle, Radziszewo-Sieńczuch, Radziszewo-Sobiechowo, Skórzec, Stara Winna, Stare Radziszewo, Stare Wojtkowice, Trzaski, Tworkowice, Winna-Chroły, Winna-Poświętna, Winna-Wilki, Winna-Wypychy, Wojtkowice-Dady, Wojtkowice-Glinna i Zadobrze.

2. Gmina Drohiczyn: Arbasy, Bryki, Bujaki, Burzyski, Chechłowo, Chrołowice, Chutkowice, Klepacze, Kłyżówka, Koczery, Lisowo, Lisowo-Janówek, Łopusze, Miłkowice-Janki, Miłkowice-Maćki, Miłkowice-Paszki, Miłkowice-Stawki, Mińczewo, Narojki, Obniże, Ostrożany, Putkowice Nadolne, Putkowice Nagórne, Rotki, Runice,

⁴⁹ Dz.Urz.WRN 1957 nr 4 poz. 12; 1958 nr 6 poz. 32; 1959 nr 9 poz. 57, 58; 1960 nr 5 poz. 31; 1961 nr 13 poz. 194; 1968 nr 8 poz. 64; 1971 nr 18 poz. 232. Dz.Ust. 1968 nr 18 poz. 111; 1972 nr 50 poz. 324.

Sady, Siekierki, Sieniewicze, Smarkilce, Smorzewo, Sytki, Śledzianów, Tonkiele, Wierzchuca Nadbużna, Wierzchuca Nagórna, Wólka Zamkowa i Zajęczniki.

3. Gmina Dziadkowice: Brzeziny-Janowięta, Brzeziny-Niedźwiadki, Dołubowo, Dziadkowice, Hornowo, Hornowszczyzna, Hornowo-Zaporośle, Hornowo-Żuniewo, Jesionówka, Kąty, Korzeniówka, Lipiny, Malinowo, Malewice, Osmoła, Smoługi, Wojeniec, Zamianowo, Zaręby i Żurobice.

4. Gmina Grodzisk: Aleksandrowo, Biszewo, Bogusze-Litewka, Czaje, Czarna Cerkiewna, Czarna Średnia, Czarna Wielka, Dołubowo-Wyręby, Drochlin, Grodzisk, Jaszczolty, Kamianki, Koryciny, Kosianka-Boruty, Kosianka Leśna, Kosianka-Trojanówka, Kozłowo, Krakówki-Dąbki, Krakówki-Włodki, Krakówki-Zdichy, Krynki Borowe, Krynki-Jarki, Krynki-Sobole, Lubowicze, Makarki, Małyszczyn, Mierzynówka, Morze, Niewiarowo-Przybki, Niewiarowo-Sochy, Nowe Sypnie, Porzeziny, Rybałty, Siemiony, Stadniki, Stara Kosianka, Stare Bogusze, Stare Sypnie, Targowisk, Zale, Żery Bystre, Żery-Czubiki i Żery-Pilaki.

5. Gmina Mielnik: Adamowo-Zastawa, Maćkowicze, Mętna, Mielnik, Moszczona Królewska, Niemirów, Osłowo, Pawłowicze, Radziwiłłówka, Sutno, Tokary, Wajków i Wilamowo.

6. Gmina Milejczyce: Bielki, Borowiki, Choroszczewo, Choroszczewo kol., Grabarka, Klimowicze, Kościukowicze, Lubiejki, Miedwieżyki, Mikulicze, Milejczyce, Nowosiółki, Pokaniewo, Pokaniewo kol., Rogacze, Sobiato i Wałki.

7. Gmina Nurzec-Stacja: Anusin-Buszynszczyzna, Augustynka, Borysowszczyzna, Chanie-Chursy, Grabarka, Klukowicze, Klukowicze kol., Litwinowicze, Moszczona Pańska, Nurczyk, Nurczyk kol., Nurzec, Nurzec-Kolonia, Nurzec-Stacja, Siemichocze, Sokółe, Stołbce, Sycze, Tymianka, Werpól, Wólka Nurzecka, Wyczółki, Zabłocie, Zalesie i Żerczyce.

8. Gmina Perlejewo: Borzyny, Czarkówka Duża, Czarkówka Mała, Głębozec, Głody, Granne, Kobyła, Koski, Kruzy, Leszczka Duża, Leszczka Mała, Leśniki, Miodusy-Dworaki, Miodusy-Inochy, Miodusy Pokrzywne, Moczydły- Dubiny, Moczydły-Kukielki, Moczydły-Pszczółki, Olszewo, Osnówka, Osnówka-Wyręby, Pelch, Perlejewo, Pieczyski, Poniaty, Stare Moczydły, Twarogi Lackie, Twarogi-Mazury, Twarogi Ruskie, Twarogi-Trąbnica i Twarogi-Wypychy.

8. Gmina Siemiatycze: Anusin, Baciki Bliższe, Baciki Dalsze, Baciki Średnie, Boratyniec Lacki, Boratyniec Ruski, Cecele, Czartajew, Grzyby, Kajanka, Klekotowo, Klukowo, Kłopoty-Bańki, Kłopoty-Bujny, Kłopoty-Patry, Kłopoty-Stanisławy, Korzeniówka Duża, Korzeniówka Mała, Krasewice-Czerepy, Krasewice-Jagielki, Krupice, Kułygi, Lachówka, Laskowszczyzna, Leszczka, Moczydły, Ogrodniki, Olędry, Orzepy, Ossolin, Rogawka, Romanówka, Skiwy Duże, Skiwy Małe, Słochy Annapolskie, Słowiczyn, Stare Krasewice, Szerszenie, Tołwin, Turna Duża, Turna Mała, Wiercień, Wólka Biszewska, Wólka Nadbużna, Wyromiejki i Zanie.⁵⁰

⁵⁰ Dz.Urz.WRN 1973 nr 1 poz. 1.

Gminy te przetrwały do omawianego okresu. Od 1 czerwca 1975 r. gminy Ciechanowiec i Perlejewo włączono do województwa łomżyńskiego, inne gminy pozostały w województwie białostockim.⁵¹ W następnych latach zaszły zmiany. Od 1 lipca 1987 r. z gminy Mielnik do gminy Nurzec-Stacja przeniesiono obszar wsi Szumiłówka o pow. 106,36 ha.⁵⁰ Od 29 stycznia 1986 r. w gminie Mielnik z gruntów sołectwa Pawłowicze utworzono sołectwo Homoty. Od 12 września 1989 r. z sołectwa Wiercień Duży utworzono sołectwo Wiercień Mały; od 26 lutego 1990 r. w gminie Dziadkowice z sołectwa Jasienówka Duża wydzielono sołectwo Mała Jasienówka.⁵¹

Jedynie to podano w pismach oficjalnych, ale zmian było więcej, jak wynika z porównania sołectw w 1973 r. ze spisami dokonanymi w województwie białostockim w październiku 1987 r. W województwie zaznaczono nazwę topograficzną - wieś, folwark, kolonia, ponadto „integralne części miejscowości” (=cz.). Aby móc odnaleźć miejscowości nie będące sołectwami, umieszczono je w nawiasie przy poszczególnych sołectwach; sołectwa obejmujące tylko jedną miejscowość zostaną tutaj pominięte.

1. Gmina Ciechanowiec. Włączono sołectwo Gaj do Kosiorek oraz Winna-Wilki do Winna-Poświętna. Miejscowości w sołectwach: Bujenka (Sówka), Kosiorzki (Gaj), Kozarze (Adamowo), Malec (Podgajki), Pobikry (Pobikry PGR), Przybyszyn (Kostuszyn-Kolonia), Radziszewo-Króle (Sawczyn), Radziszewo-Sobiechowo (Stare Radziszewo), Skórzec (Nowy Skórzec, Stary Skórzec), Tworkowice (Wypychy), Winna-Poświętna (Stara Winna, Winna-Chroły), Winna-Wypychy (Winna-Wydziory).

2. Gmina Drohiczyń. Sołectwo Wierzchuca-Nadbużna włączono do Putkowice Nadolne, powstało sołectwo Skierwiny. Miejscowości: Mińczewo (Milewo wieś), Narojki (cz. Nowe Narojki), Obniże (cz. Obniż Duży, Obniż Mały), Ostrożany (cz. Ostrożany-Kolonia), Putkowice Nadolne (Wierzchuca-Nadbużna kol.), Śledzianów (Przesieka kol.).

3. Gmina Dziadkowice. Sołectwo Brzeziny-Niedźwiadki włączono do Brzeziny-Janowięta, nazwy Hornowo-Zaporośle zmieniono na Zaporośl a Hornowo-Żuniewo na Żuniewo. Miejscowości: Brzeziny-Janowięta (Brzeziny-Niedźwiadki przys.), Dołubowo (Chrościanka kol., cz. Zakościele), Jesionówka (Mała Jesionówka kol.), Żurobice (Żurobice-Bagno gaj., Żurobice gaj.).

4. Gmina Grodzisk. Sołectwo Kosianka-Boruty włączono do Kosianka-Trojanówka, Krakówki-Włodki do Krakówki-Dąbki, Krynki Borowe zmieniono na Krynki-Białokunki. Miejscowości: Czaje (cz. Gościnniec), Czarna Średnia (Dobrogoszcz gaj., Targowisk wieś, cz. Zarzecze), Koryciny (cz. Zagumienia), Kosianka-Trojanówka (Kosianka-Boruty wieś), Krakówki-Dąbki (Krakówki-Włodki wieś), Krynki-Białokunki (Krynki-Borowe wieś), Krynki-Jarki (Krynki-Miklasy wieś), Makarki (cz. Duża Strona, Mała Strona), Morze (cz. Duża Stronka, Mała Stronka), Porzeziny-Mendle (Porzeziny-Giętki wieś), Siemiony (cz. Dwór, Zarzecze), Stadniki (cz. Grzybowo, Zarzecze).

5. Gmina Mielnik. Sołectwo Adamowo-Zastawa włączono do Mętna, powstało sołectwo Homoty. Miejscowości: Maćkowicze (cz. Kudelicze, Olchowicze,

⁵¹ Dz.Ust. 1975 nr 17 poz. 92.

Stankowicze), Mętna (Adamowo-Zastawa wieś, Adamowo-Zastawa os.), Mielnik (Grabowiec kol., Poręby kol., cz. Przedmieścia, Zagórze), Moszczona Królewska (Końskie Góry wieś, Prowały gaj.), Pawłowicze (Oksiućcze wieś), Radziwiłłówka (Dębniak gaj., Żołędne leśn., cz. Za Rzeką), Tokary (Koterka kol., cz. Górka, Kozaczyzna).

6. Gmina Milejczyce. Z sołectwa Milejczyce utworzono Milejczyce I i Milejczyce II, nowe sołectwa: Gołubowszczyzna i Lewosze. Miejscowości: Choroszczewo (cz. Dworszczyzna, Nowosiótek), Kościukowicze (Chańki wieś), Milejczyce II (Jaltuszczyki wieś), Pokaniewo (cz. Pokaniewo Dwór, Pokaniewo-Ostrów), Sobiato (Osinka kol.).

7. Gmina Nurzec-Stacja. Sołectwo Anusin-Buszynszczyzna włączono do Stolbce a Nurczyk kol. do Nurczyk. Miejscowości: Augustynka (Dąbrowa Leśna gaj.), Chanie-Chursy (cz. Chanie, Chursy), Grabarka (Grabarka-Klasztor os., Wakułowicze wieś, Szumiłówka wieś), Moszczona Pańska (cz. Nowosiółki, Za Mostkiem), Nurczyk (Nurczyk-Kolonia wieś), Nurzec (Dwór kol.), Nurzec-Kolonia (Nurzec-Kisielewo kol.), Siemichocze (cz. Owczarnia, Terebuny), Stolbce (Anusin-Buszynszczyzna kol., Telatycze kol.), Tymianka (Piszczatka wieś), Werpól (cz. Grabarka), Zabłocie (Gajówka gaj., Tartak kol.).

8. Gmina Perlejewo. Sołectwo Pieczyński włączono do Perlejewo, powstało sołectwo Nowe Granne. Miejscowości: Kostki-Wypychy (Koski-Falki), Leszczka Duża (Wieska), Leszczka Mała (Wiktorowo), Pełch (Praga), Perlejewo (Pieczyński), Twarogi Lackie (Kusa Ulica, Zarzecze).

9. Gmina Siemiatycze. Włączono sołectwa Korzeniówka-Mała do Korzeniówka Duża, Krasewice-Czerepy i Krasewice-Jagielki do Stare Krasewice, Orzepy do Grzyby-Orzepy, Wólka Biszewska do Kłopoty-Patry, nazwę Moczydły zmieniono na Stare Moczydły, powstało sołectwo Siemiatycze-Stacja. Miejscowości: Anusin (cz. Czworaki, Pachciarnia), Baciki Bliższe (cz. Altajn, Czysta Dolina), Baciki Średnie (cz. Dwór, Zagóra), Boratyniec Lacki (Hałasówka przys.), Grzyby-Orzepy (cz. Grzyby, Orzepy), Kłopoty Patry (Hryčki kol., Wólka-Biszewska wieś), Korzeniówka-Duża (Korzeniówka-Mała wieś), Ogrodniki (cz. Bołocie, Kaukaz), Słowiczyn (cz. miasta Siemiatycz), Stare Krasewice (Krasewice-Czerepy wieś, Krasewice-Jagielki wieś), Stare Moczydły (cz. Moczydły Lachowskie), Tołwin (Kadłub gaj., cz. Glinnik, Mielnicki Brzeg, Siemiatycki Brzeg), Wiercień Duży (Wiercień-Mały wieś).⁵²

POWIAT HAJNOWSKI

Rozporządzeniem Rady Ministrów z 22 sierpnia 1953 r., z wejściem w życie od 1 stycznia 1954 r. utworzono powiat hajnowskie. W jego skład weszły z powiatu bielskiego miasto Hajnówka i gminy: Białowieża, Czeremcha, Czyże, Dubicze

⁵² Podziały administracyjne województwa białostockiego, s. 23 n. Podziały administracyjne województwa łomżyńskiego. Łomża wrzesień 1987, do użytku wewnętrznego, s. 4 n.

Cerkiewne, Hajnówka, Narew, Narewka, Łosinka, Policzna, Klejniki z wyłączeniem gromady Kożyno, którą włączono do gminy Pasyunki powiatu bielskiego oraz gmina Kleszczele z wyłączeniem gromady Dydule, którą włączono do gminy Dobromił, gromady Gregorowce, którą włączono do gminy Orla, gromad Moskiewce i Wólka Wygonowska, które włączono do gminy Śnieżki powiatu bielskiego. Rozporządzeniem z 22 sierpnia 1953 r. utworzono gminę Lewkowo Stare, w skład której weszły gromady: Eliaszuki, Lewkowo Stare, Lewkowo Nowe, Łuka, Michniówka, Ochrymy i Tarnopol z gminy Narewka. Przeniesiono gromady: z gminy Hajnówka do gminy Dubicze Cerkiewne - Jagodniki, Orzeszkowo i Pasieczniki Duże oraz Kotówka i Nowosady do gminy Łosinka; z gminy Czeremcha do gminy Kleszczele - Dobrywoda. Przeniesiono siedzibę gminnej rady narodowej z Hajnówki do Nowoberezowa zmieniając nazwę gminy na Nowoberezowo.⁵³

1. Podział powiatu na gromady

Dnia 4 października 1954 r. utworzono nowe gromady, które składały się z dotychczasowych gromad, mianowicie:

1. Białowieża, z dotychczasowych gromad: Białowieża, Budy, Pogorzelce i Teremiski z gminy Białowieża.
2. Czyże: Czyże, Leniewo, Podrzeczany, Osówka, Rakowicze i Zbucz z gminy Czyże.
3. Dubicze Cerkiewne: Czechy Orłańskie, Dubicze Cerkiewne, Dubicze Tofilowce, Grabowiec i Rutka z gminy Dubicze Cerkiewne.
4. Kleszczele: Dobrywoda i Kleszczele z gminy Kleszczele.
5. Łuka: Łuka i Tarnopol z gminy Lewkowo Stare.
6. Olchówka: Guszczewina, Masiewo, Mikłaszewo i Olchówka z gminy Narewka.
7. Siemianówka: Pasieki i Siemianówka z gminy Narewka.
8. Waniewo: Iwanki, Odrynki, Ogrodniki, Waniewo i Cisy z gminy Narew.
9. Narew: Narew oraz miejscowości Makówka z dotychczasowej gromady Makówka z gminy Narew.
10. Czeremcha: Bereżyszcze, Czeremcha Osada, Czeremcha Wieś, Kuzawa, Połowce, Stawiszczce i Wólka Terechowska z gminy Czeremcha.
11. Dasze: Dasze, Pogreby i Żuki z gminy Kleszczele oraz Gruzka i Piotrowszczyzna z gminy Śnieżki w powiecie bielskim.
12. Janowo: Janowo, Gorodczynno, Gradoczno i Koźliki z gminy Klejniki oraz Doratynka i Kaczały z gminy Narew.
13. Kuraszewo: Kuraszewo i Lady z gminy Czyże oraz Trywieża i Wólki z gminy Łosinka.
14. Saki: Saki, Suchowolce i Zaleszany z gminy Kleszczele oraz Jelonka i Toporki z gminy Dubicze Cerkiewne.

⁵³ Dz.Ust. 1953 nr 41 poz. 192; 1953 nr 46 poz. 223.

15. Stary Kornin: Mochnata, Stary Berezów i Stary Kornin z gminy Czyże, Jagodniki i Korycisk z gminy Dubicze Cerkiewne oraz Morze z gminy Orla w powiecie bielskim.

16. Trześcianka: Ancuty, Białki, Saki i Trześcianka z gminy Narew oraz Soce i Puchły z gminy Ryboły w powiecie bielskim.

17. Waśki: Chrobostówka, Rybaki i Waśki oraz miejscowość Hajdukowszczyzna z dotychczasowej gromady Makówka z gminy Narew, Krzywiec z gminy Łosinka.

18. Łosinka: Borysówka, Gorodzisko, Kowela, Krynica, Kutowaja, Łosinka, Prybutki, Rzepiska i Wasilkowo oraz miejscowość Kotłówka z dotychczasowej gromady Kotłówka z gminy Łosinka.

19. Nowoberezowo: Borek, Chytra, Dubicze Osoczne, Czyżyki, Kojły, Nowoberezowo, Nowokornino i Szostakowo oraz obszar miejscowości Putiska z dotychczasowej gromady Bielszczyzna z gminy Nowoberezowo.

20. Policzna: Biała Straż, Górny Bród, Kuraszewo, Policzna, Starzyna, Wierstok, Wojnówka i Wiluki z wyłączeniem miejscowości Długi Bród, Piaski i Zabagonie z gminy Policzna oraz Opaka Duża z gminy Czeremcha.

21. Dubiny: Dubiny, Lipiny, Postołowo i wieś Bielszczyzna z dotychczasowej gromady Bielszczyzna z gminy Nowoberezowo oraz Nowosady i Kotówka z gminy Łosinka.

22. Orzeszkowo: Orzeszkowo, Pasieczniki Duże, Witowo i istok z gminy Dubicze Cerkiewne, Topilo oraz miejscowości Długi Bród, Piaski i Zabagonie z dotychczasowej gromady Wiluki z gminy Policzna.

23. Narewka: Grodzisk, Janowo, Narewka i Zabłotczyzna, miejscowości Planta wieś, Planta osada i Narewka st. kolejowa z dotychczasowej gromady Planta oraz miejscowości Gnilec składnica i Skupowo z gminy Narewka.

24. Klejniki: Hukowicze, Klejniki, Lachy i miejscowość Istok z dotychczasowej gromady Istok z gminy Klejniki oraz miejscowość Sapowo z dotychczasowej gromady Mięgisze z gminy Pasyнки w powiecie bielskim.

25. Lewkowo Stare: Eliaszuki, Ochrymy, Lewkowo Nowe, Lewkowo Stare i Michnówka z gminy Lewkowo Stare oraz miejscowości Bernacki Most z dotychczasowej gromady Skupowo i Suszczy Borek z dotychczasowej gromady Planta z gminy Narewka.

26. Tyniewiczze Duże: Tyniewiczze i miejscowość Rotki z dotychczasowej gromady Istok z gminy Klejniki oraz Kamień i miejscowość Łopuchówka z dotychczasowej gromady Kotłówka z gminy Łosinka.

Podczas podziałów na nowe gromady przekroczono granice powiatu. Z powiatu bielskiego włączono: z gminy Orla gromadę Morze; z gminy Pasyнки miejscowość Sapowo z dotychczasowej gromady Mięgisze; z gminy Ryboły gromady Puchły i Soce; z gminy Śnieżki gromady Gruzka i Piotrowszczyzna. Z powiatu hajnowskiego odeszła do powiatu bielskiego gromada Reduty z gminy Dubicze Cerkiewne.⁵⁴

⁵⁴ Dz.Urz.WRN 1954 nr 10 poz. 49.

Podobnie jak w dwóch omówionych powiatach, w powiecie hajnowskim stopniowo zmniejszano liczbę gromad. Od 31 grudnia 1959 r. zniesiono gromady: 1. Olchówka włączając jej obszar do gromady Narewka. 2. Łuka włączając ją do gromady Siemianówka. 3. Janowo włączając wsie Janowo, Kaczaly i Doratynka oraz przysiółki Nowosiółka i Skaryszewo do gromady Narew, wsie Gorodczyno, Gradoczno, Koźliki oraz obszar lasów państwowych Nadl. Bielsk obejmujący oddziały 6-11 do gromady Klejniki. 2. Saki włączając wsie Saki, Suchowolce i Zaleszany do gromady Kleszczele, wsie Jelonka i Toporki oraz obszar lasów państwowych Nadl. Bielsk obejmujący oddziały 153-176 do gromady Dubicze Cerkiewne. 5. Waški włączając wsie Chrobostówka, Rybaki i Waški, przysiółki Cimochoy, Hajdakowszczyzna, Gramotne i Podwaški oraz obszar lasów państwowych Nadl. Lacka Puszcza obejmujący oddziały 1-79 do gromady Narew, wieś Krzywiec i przysiółek Straszczyna do gromady Łosinka. 6. Waniewo włączając wsie Cisy, Odrynki i Waniewo oraz przysiółki Bruszkowszczyzna, Horodowszczyzna (Gorędy) i Paszkowszczyzna do gromady Narew, wsie Iwanki, Ogrodniki i Rohozy oraz przysiółek Hoźna do gromady Trześcianka. 7. Tyniewicze Duże włączając wsie Radki (Radźki), Tyniewicze Duże i Tyniewicze Małe do gromady Klejniki, wsie Kamień i Łopuchówka oraz kolonię Zabłocie do gromady Łosinka. 8. Dasze włączając ją do gromady Kleszczele. 9. Kuraszewo włączając wsie Trywieża i Wólka oraz przysiółki Bujakowszczyzna, Maksymowszczyzna, Podwieżanka i Wieżanka do gromady Łosinka, wsie Lady, Łuszczę i Kuraszewo do gromady Czyże.

Od 1 stycznia 1972 r. zniesiono gromady: 1. Dubiny włączając ją do gromady Nowoberezowo z siedzibą w Hajnówce. 2. Siemianówka włączając wsie Babia Góra, Pasiaki, Siemianówka i Siemianowszczyzna do gromady Narewka, wsie Łuka, Słobódka i Tarnopol do gromady Stare Lewkowo. 3. Stary Kornin włączając wsie Mochnate, Morze i Staroberezowo do gromady Czyże, wsie Koryciski i Stary Kornin do gromady Dubicze Cerkiewne, wieś Jagodniki do gromady Orzeszkowo. Od 1 stycznia 1973 r. do powiatu hajnowskiego włączono: z powiatu siemiatyckiego obszary wsi Bobrówka, Jancewicze i Zubacze; z powiatu wysokomazowieckiego obszary wsi Kozarze, Nowodwory i obszary lasów państwowych Nadl. Rudka o pow. 162,63 ha obejmujący oddziały 236-242⁵⁵.

2. Podział powiatu na gminy

Od 1 stycznia 1973 r. w powiecie hajnowskim ustanowiono następujące gminy, a w nich sołectwa obejmujące jedną lub więcej miejscowości.

1. Gmina Białowieża złożona z sołectw: Budy, Podolany, Pogorzelce, Stoczek, Teremiski i Zastawa.

2. Gmina Czeremcha: Berezyszczę, Bobrówka, Czeremcha, Czeremcha wieś, Jancewicze, Kuzawa, Opaka Duża, Pieszczatka, Pohulanka, Połowce, Stawiszczę, Wólka Terechowska, Zubacze oraz lasy państwowe o obszarze 129,33 ha.

⁵⁵ Dz.Urz.WRN 1959 nr 9 poz. 58; 1971 nr 18 poz. 232; 1971 nr 18 poz. 233. Dz.Ust. 1972 nr 50 poz. 324.

3. Gmina Czyże: Czyże, Hukowicze, Kamień, Klejniki, Kojły, Kuraszewo, Lady, Leniewo, Leszczyny, Łuszcze, Maksymowszczyzna, Morze, Osówka, Podrzeczany, Rakowicze, Sapowo, Szostakowo, Wieżanka, Wólka i Zbucz.

4. Gmina Dubicze Cerkiewne: Dubicze Cerkiewne, Dubicze-Tofiłowce, Długi Bród, Czechy Orlańskie, Górny Gród, Grabowiec, Istok, Jagodniki, Jakubowo, Jelonka, Koryciska, Klakowo, Kraskowszczyzna, Krugłe, Pasieczniki Małe, Piaski, Rutka, Siemiwołoki, Stary Kornin, Starzyna, Nikiforowszczyzna, Werstok, Wiluki, Witowo, Wojnówka i Wygon.

5. Gmina Hajnówka: Bielszczyzna, Borek, Borysówka, Chytra, Czyżyki, Dubicze Osoczne, Dubiny, Kotówka, Lipiny, Łozice, Mochnate, Nowe Berezowo, Nowy Kornin, Nowosady, Olchowa Kładka, Orzeszkowo, Pasieczniki Duże, Postołowo, Progale, Puciska, Rzepiska, Sawiny Gród, Skryplewo, Stare Berezowo, Trywieża, Wierzchowskie, Wasilkowo i Wygoda.

6. Gmina Kleszczele: Biała Straż, Dasze, Dobrowoda, Gruzka, Kleszczele, Kuraszewo, Piotrowszczyzna, Pogreby, Policzna, Repczyce, Saki, Suchowolce, Toporki, Zaleszczany i Żuki.

7. Gmina Narew: Ancuty, Białki, Cimochoy, Cisy, Chrabostówka, Doratynka, Gorędy, Gorodczyno, Gorodzisko, Gradoczno, Hajdukowszczyzna, Istok, Iwanki, Janowo, Kaczaly, Kotłówka, Kowela, Kozliki, Krzywiec, Kutowa, Lachy, Łapuchówka, Łosinka, Makówka, Narew, Nowinnik, Odrynki, Ogrodniki, Przybudki, Puchły, Radźki, Rohozy, Rybaki, Saki, Skaryszewo, Soce, Trześcianka, Tyniewiczze Małe, Tyniewiczze Wielkie, Waniewo, Waški i Usnarszczyzna.

8. Gmina Narewka: Babia Góra, Bernacki Most, Cieremki, Eliaszuki, Grodzisk, Gruszki, Guszczewina, Janowo, Kapitańszczyzna, Krynica, Leśna, Łozowo, Łuka, Michnówka, Minkówka, Mikłaszewo, Narewka, Nowe Lewkowo, Nowe Masiewo, Ochrymy, Olchówka, Pasieki, Planta, Podlewkowie, Porosłe, Pręty, Słobódka, Skupowo, Siemiankowszczyzna, Siemionówka, Stare Lewkowo, Stare Masiewo, Stoczek, Suszczy Borek, Tarnopol, Zabłotczyzna i Zabrody.⁵⁶

Od 1 czerwca 1975 r. omawiane gminy pozostały w województwie białostockim. W latach następnych zaszły zmiany na obszarze nadal istniejących wszystkich gmin. Od 1 lutego 1977 r. z gminy Hajnówki włączono do miasta Hajnówki część obszaru wsi Dubiny o pow. 115 ha oraz część obszaru wsi Lipiny o pow. 15 ha. Od 1 października 1988 r. w gminie Hajnówka z sołectwa Chytra wydzielono sołectwo Progale; od 5 grudnia 1988 r. w gminie Hajnówka z sołectwa Orzeszkowo utworzono sołectwo Łozice; od 1 stycznia 1989 r. w gminie Białowieża dotychczasową nazwę wsi Gródek zmieniono na Grudki⁵⁷. Jedyne te zmiany podano w pismach oficjalnych, ale zmian było więcej. Wynika to z porównania spisu sołectw w 1973 r. oraz zestawień dokonanych w październiku 1987 r. W drugim przypadku podano miejscowości

⁵⁶ Dz.Urz.WRN 1973 nr 1 poz. 1.

⁵⁷ Dz.Ust. 1977 nr 2 poz. 12. Dz.Urz.WRN 1988 nr 16 poz. 149; 1989 nr 3 poz. 26. Monitor Polski 1988 nr 35 poz. 323.

wchodzące w skład sołectw. Jeśli było ich więcej niż jedna, od której sołectwo wzięło nazwę, zostaną tutaj wymienione, co pozwoli odnaleźć wszystkie wsie, kolonie, leśniczówki, przysiółki, a nawet „integralne części miejscowości” (= cz.) w ramach poszczególnych gmin.

1. Gmina Białowieża. W sołectwach nie zaszły zmiany. Miejscowości w sołectwach: Białowieża-Stoczek (cz. Stoczek, Tropinka, Wojciechówka), Budy (Czerłomka os., Zwierzyniec os.), Podolany (cz. Podolany Pierwsze, Podolany Drugie), Zastawa (Grudki os., Krzyże przys., Podcerkwy os., Przewłoka os.),

2. Gmina Czeremcha. Sołectwo Piszczatka włączono do Połowce. Miejscowości: Berezyszczce (Borki kol., cz. Osyp, Sielakiewicz), Bobróka (Turowszczyzna przys.), Czeremcha-Wieś (Poźniki kol.), Pohulanka (Gajki kol.), Połowce (Piszczatka kol., cz. Derhawka, Konik, Opalówka), Stawiszczce (Chlewiszcze kol.), Wólka Terechowska (Terechy kol., cz. Podorabie, Repiszczca).

3. Gmina Czyżów. Włączono sołectwo Leszczyny do Hukowicze, Maksymowszczyzna do Wólki, Wieżanka do Wólki, z Klejniki utworzono Klejniki I i Klejniki II. Miejscowości: Hukowicze (Leszczyny przys.), Kamień (Bujakowszczyzna kol.), Klejniki I (cz. wsi, cz. Buryckie, Klebańszczyzna, Koniec, Śliwowo), Klejniki II (cz. wsi, cz. Podpniska, Tinkowszczyzna, Zagać), Kojły (cz. Czerniczniki, Klin, Międzyłuże, Nad Kuraszewską Drogą, Na Seredniej, Na Siedziaszczym, Na Wypuście, Na Zadnim Hrudzie, Pod Osówką, W Naddatku), Kuraszewo (cz. Podborzyca, Przy Kamienieckiej Drodze, Przy Klejnickiej Drodze, Przy Kojłowskiej Drodze, Przy Korniańskiej Drodze, Wyżar), Wólka (Maksymowszczyzna przys., Podwieżanka wieś, Wieżanka przys.), Zbucz (Hrabniak kol.).

4. Gmina Dubicze Cerkiewne. Sołectwa Jakubowo i Piaski włączono do Długiego Brodu, Klakowo, Nikiforowszczyzna i Wygon do Górnego Brodu, Kruhle do Wiluki, Klaskowszczyzna i Pasieczniki Małe do Witowa, Siemiwołoki do Jagodniki. Miejscowości: Czechy Orlańskie (Czechy Orlańskie gaj.), Długi Bród (Jakubowo przys., Piaski przys., Zabagonie przys.), Górny Gród (Klakowo kol., Nikiforowszczyzna przys., Wygon kol.), Jagodniki (Siemiwołoki przys.), Jelonka (cz. Za Groblą), Starzyna (Jodłówka kol., cz. Bobinka), Wiluki (Krugle kol., cz. Sołohuba), Witowo (Kraskowszczyzna przys., Pasieczniki Małe przys.), Wojnówka (cz. Melanin).

5. Gmina Hajnówka. Włączono sołectwa Olchowa Kładka do Borysówki, Progałe do Chytra, Sawiny Gród do Postołowa, Skryplewo do Postołowa, Wierzchowskie do Orzeszkowa. Nowe sołectwo - Topiło. Miejscowości: Borysówka (Olchowa Kładka przys.), Chytra (Progałe przys.), Czyżyki (cz. Bahnowa, Borowa, Korcze, Morgi, Na Olsie, Popereczniki, Przedtocze, Serednia, Zadnia, Za Siolem), Dubiny (cz. Cegielna), Mochnate (cz. Polowy), Nowe Berezowo (cz. Na Zahodziu, Staropole, Wielka Bokówka), Nowe Kornino (Hrudówka kol., cz. Podberezowskie, Podkojłowskie, Pod Kuraszewem, Staropole, Szostakówka, Zaczerniczki), Nowosady (Dubieńska Ferma przys., Przechody przys., Smolany Sadek przys., Sorocza Nóżka kol., Zwodzieckie przys.), Orzeszkowo (cz. Bokówka, Mostek, Olszyna, Podrostyniec, Sosnówka, Wierzchowskie, Wygon, Zatrostyniec), Pasieczniki Wielkie (Mikołajowy Las przys., Pasieczniki Stebki przys., cz. Koło Ondronowych, Lewusie, Mikołaj, Ondronowe,

Onoprajczyk, Petrukowszczyzna, Sawka, Stebki), Postołowo (Skryplewo przys., Sawiny Gród przys., cz. Prokopy), Topiło (cz. Basen, Czternasty, Grosz, Majdan, Nowa Ulica), Wasilkowo (Golakowa Szyja przys.).

6. Gmina Kleszczele. Sołectwa pozostały te same. Miejscowości: Biała Straż (Dąbrowa kol.), Gruzka (cz. Kolonia Gruzka, Polakowa Kolonia, Za Osmolanką), Kleszczele (Klebanka kol.), Saki (cz. Dębniaki, Koło Konotopu, Na Byczkowej Górze, Na Zagruszce, Nowiny, Rudawka, Suchowolszczyzna, Za Bagnem, Za Maściowszczyzną), Zaleszany (Rowy przys., Sad przys.), Żuki (Kośna kol.).

7. Gmina Narew. Włączono sołectwa Kaczaly do Janowa, Rohozy do Iwanki, Skaryszewo do Doratynki, Usnarszczyzna do Kowela. Z sołectwa Narew utworzono: Narew Osiedle, Narew Glinica, Narew Piaski. Miejscowości: Ancuty (cz. Ancuty-Kolonia), Białki (cz. Harbuzy, Konczlanie, Seredlanie), Cisy (cz. Chrenowe, Michałowe, Mikołajczykowe, Supronowe, Nowosiółka), Doratynka (Skaryszewo przys.), Gorędy (Bruszkowszczyzna wieś), Iwanki (cz. Rohozy), Janowo (Kaczaly wieś), Kotłówka (Zabłocie przys.), Kowela (Usnarszczyzna przys.), Krzywiec (cz. Mostowlanie, Chytry Rynek), Łosinka (cz. Naddatki, Pasowe, Podhorodysko, Pod Nowiny, Pod Rzepiskami, Praha), Narew Glynica (cz. Glinica), Narew Piaski (cz. Piaski, Popiele), Ogrodniki (cz. Borek, Długi Zakościuk, Dziedziniac, Kamionka, Kątek, Kołodczyk, Kruhły Las, Nowinka, Pawłoczki, Swój Zakościuk, Zapieczyska), Przybudki (Podborowisko wieś, cz. Ferma), Rybaki (Hramotne kol.), Soce (cz. Podłuże, Wyterebek, Zamostocze), Trześcianka (Stawek kol.), Tyniewiczze Wielkie (cz. Góra, Hrudek, Morgi), Waniewo (Paszkwowszczyzna przys.), Waški (Podwaški kol.).

8. Gmina Narewka. Włączono sołectwa Babia Góra i Siemiankowszczyzna do Pasieki, Bernacki Most i Suszczy Borek do Podlewkowie, Cieremki do Michnówki, Gruszki do Guszczewiny, Kapitańszczyznę do Ochrymy, Łozowe do Nowego Lewkowa, Porosłe do Eliaszuki, Pręty do Siemianówki, Słobódkę do Łuka, Stoczek do Janowa, Zabrody do Olchówki. Zmieniono nazwy Stare Masiewo na Masiewo Pierwsze, Nowe Masiewo na Masiewo Drugie, Stare Skupowo na Skupowo. Miejscowości: Eliaszuki (Bazyłowe kol., Bokowe kol., Kordon kol., Porosłe kol.), Guszczewina (Gruszki przys.), Janowo (Stoczek przys., Swinoroje przys., cz. Jelonka), Łuka (Słobódka przys.), Masiewo Pierwsze (Zamosze kol.), Masiewo Drugie (Łańczyno przys.), Michnówka (Cieremka kol., Dąbrowa kol., Nowiny kol., cz. Borsuki), Mikłaszewo (cz. Chrobuśnik, Nowinka, Pod Piaski), Nowe Lewkowo (Łozowe kol.), Ochrymy (Baczyńscy kol., Bielscy kol., Kapitańszczyzna kol., Kasjany kol.), Olchówka (Zabrody przys.), Pasieki (Babia Góra przys., Borowa przys., Siemiankowszczyzna przys.), Podlewkowie (Bernacki Most wieś, Suszczy Borek przys., cz. Dziedzice), Siemianówka (Chomińszczyzna kol., Pręty kol., cz. Maruszka, Osowe, Prorez, Usadźba), Stare Skupowo (Gnilec os., cz. Stare Skupowo, Nowe Skupowo), Tarnopol (Kruhlik przys., Ludwinowo przys., Mostki przys., Polymie przys., Smolnia przys., Stary Dwór przys.), Zabłotczyzna (Miukówka przys.)⁵⁸.

⁵⁸ Podziały administracyjne województwa białostockiego, s. 10 n.

Trzy omówione powiaty: bielski, siemiatycki i hajnowski obejmują obszar dawnego powiatu bielskiego. Po wielu przekształceniach administracyjnych ich stan w 1990 r. przedstawia tabela.

Podziały administracyjne byłych powiatów bielskiego, siemiatyckiego i hajnowskiego w 1990 r.

Miasta i gminy	Powierzchnia		Ludność		Jedn. urban. i sołectw
	w ha	w km ²	ogółem	na 1 km ²	
Powiat bielski					
Miasta:					
Bielsk Podl.	2688	27	26145	973	3
Brańsk	3251	32	3475	107	-
Gminy:					
Bielsk Podl.	41748	418	9577	23	51
Boćki	23206	232	5774	25	35
Brańsk	29743	297	9650	32	50
Orla	17234	172	4811	28	23
Wyszki	20650	207	5838	28	51
Powiat siemiatycki					
Miasta:					
Ciechanowiec	2601	26	4453	171	2
Drohiczyn	1566	16	2144	137	-
Siemiatycze	3625	36	13920	384	2
Gminy:					
Ciechanowiec	17545	175	5081	29	31
Drohiczyn	19230	192	5498	29	37
Dziedkowiec	11571	166	3286	28	19
Grodzisk	20321	203	5287	26	40
Mielnik	19624	196	3150	16	13
Milejczyce	15179	152	2724	18	20
Nurzec-Stacja	21496	215	5562	26	23
Perlejewo	10632	106	3548	33	42
Siemiatycze	22714	227	7506	33	41
Powiat hajnowski					
Miasto:					
Hajnówka	2100	21	23390	1114	3
Gminy:					
Białowieża	20320	203	3258	16	6
Czeremcha	9673	97	4233	44	12
Czyże	13420	134	3598	27	18
Dubicze Cerk.	15119	151	2696	18	17

Hajnówka	29344	293	5254	18	23
Kleszczele	14262	143	3704	26	15
Narew	24179	242	5353	22	40
Narewka	33948	340	5053	15	23

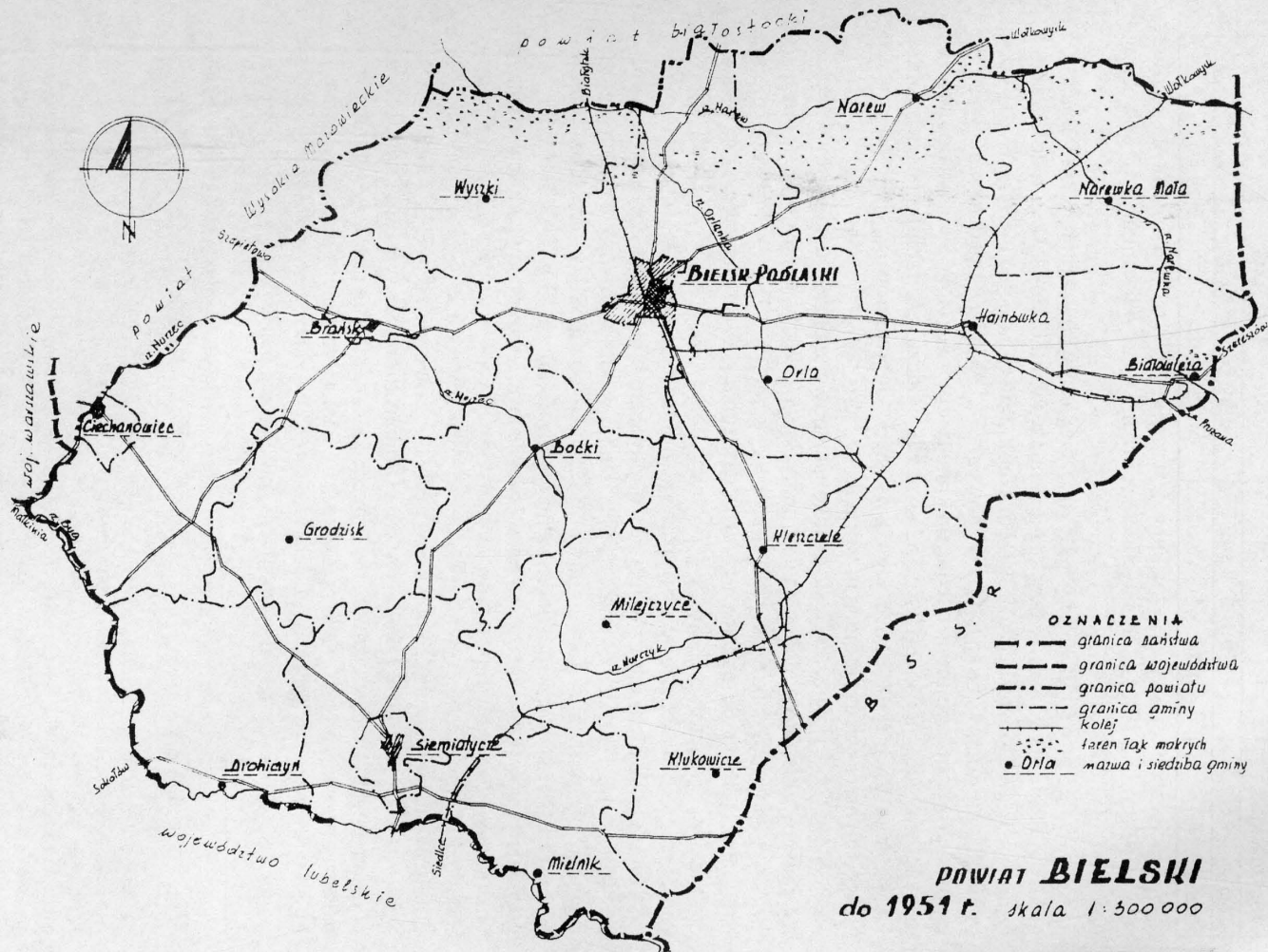
Powierzchnia jest według stanu z 1 stycznia 1990 r., liczba ludności według stanu z 31 grudnia 1989 r., liczba jednostek urbanistycznych w miastach i sołectw w gminach z 1988 r.⁵⁹

W 1919 r. powiat bielski był jednym z największych w kraju, liczył 9 miast, 19 gmin i 798 miejscowości. W trzy lata potem z powiatu białowieskiego dołączono 3 gminy i 157 miejscowości (w 1926 r. odeszła 1 gmina i 45 miejscowości). W 1934 r. w powiecie zniesiono 12 gmin tworząc 7 nowych. W 1933 r. w kraju dokonano podziału gmin na gromady, obejmujące jedną do kilku miejscowości. W dwa lata potem w 16 gminach powiatu bielskiego były 532 gromady. Podczas wojny kilkanaście gromad włączono do Związku Radzieckiego, a z sąsiednich powiatów przybyło do powiatu bielskiego nieco więcej gromad niż utracił.

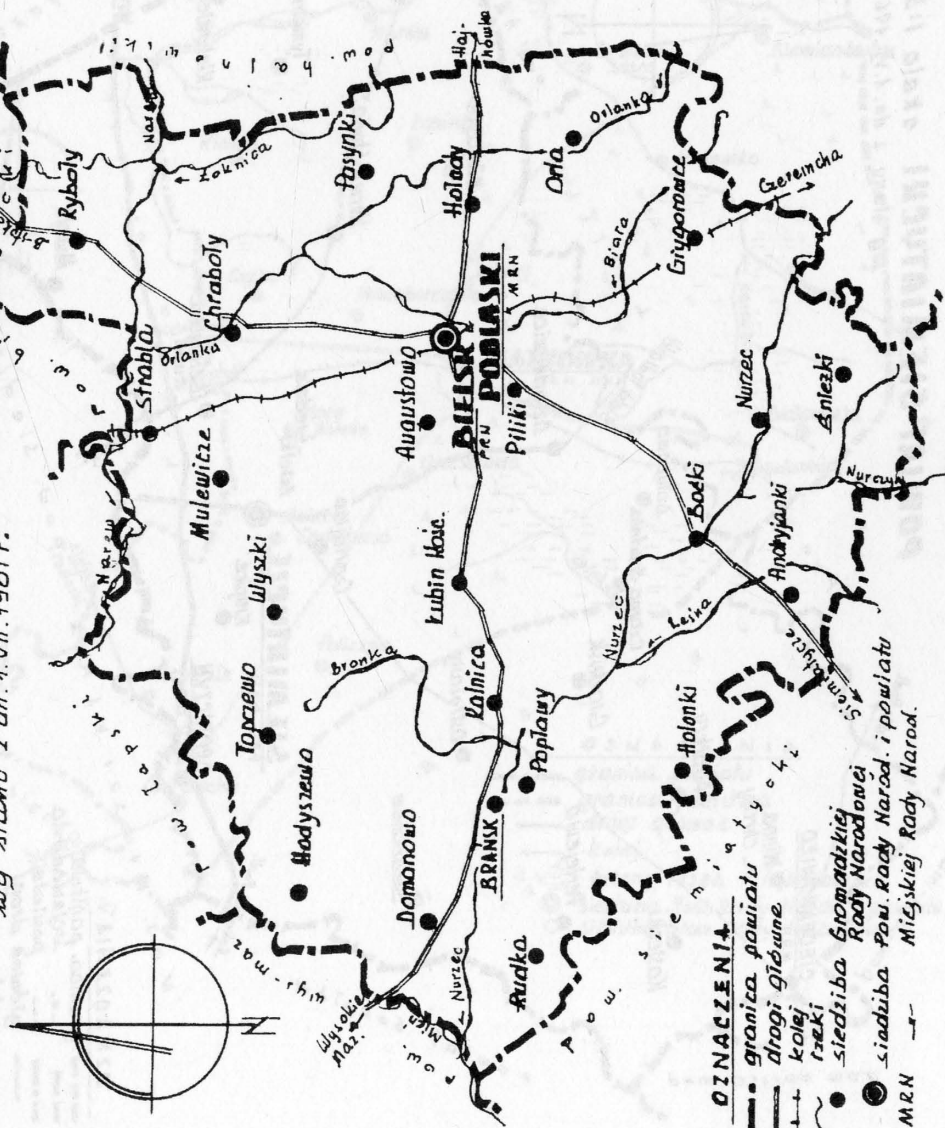
W 1952 r. w powiecie bielskim dokonano nowego podziału na gminy. W tymże roku do nowoutworzonego powiatu siemiatyckiego odeszły 3 miasta i 18 gmin, zaś w 1954 r. do powiatu hajnowskiego 1 miasto i 11 gmin. W 1954 r. w Polsce w miejsce istniejących gmin i gromad utworzono nowe gromady. W powiecie bielskim było ich 37, w powiecie siemiatyckim 45, w powiecie hajnowskim 26. W latach następnych znoszono gromady włączając ich obszary do gromad sąsiednich. W 1973 r. powrócono do gmin z podziałem ich na sołectwa. W powiecie bielskim utworzono 7 gmin, w powiecie siemiatyckim 9 gmin, w powiecie hajnowskim 8 gmin. W trzy lata potem w powiecie bielskim zniesiono 2 gminy. W 1990 r. w powiecie bielskim były 2 miasta, 5 gmin i 210 sołectw, w powiecie siemiatyckim 3 miasta, 9 gmin i 266 sołectw, w powiecie hajnowskim 1 miasto, 8 gmin i 154 sołectwa. Obszary powiatu siemiatyckiego i hajnowskiego wydzielono z powiatu bielskiego. W 1975 r. tylko 1 miasto i 2 gminy z powiatu siemiatyckiego włączono do województwa łomżyńskiego, inne miasta i gminy z trzech omawianych powiatów pozostały w województwie białostockim.

W latach 1919-1990 dokonano wielu zmian administracyjnych. Dotyczyły one podstawowych jednostek administracyjnych: poszczególnych miast i wsi. Inaczej było w Polsce przedrozbiorowej i do połowy XIX wieku, kiedy powiat dzielił się na parafie, które w swoich granicach były nader stabilne. Wszelkie zmiany dokonywały się wówczas tylko na wyższych szczeblach administracji państwowej.

⁵⁹ Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym oraz zmiany podziału administracyjnego. GUS, Warszawa 1990, s. 50. Por. W. Jemielity, *Podziały administracyjne w województwie białostockim w latach 1919-1990*, Białostocczyzna 1993, nr 3, s. 70-75; tenże, *Podziały administracyjne powiatów łomżyńskiego i zambrowskiego w latach 1919-1990*, Studia Łomżyńskie 1993, t. 4, s. 163-202; tenże, *Podziały administracyjne powiatów białostockich i monieckiego w latach 1919-1990*, Studia Teologiczne 1993, t. 11, s. 307-339; tenże, *Podziały administracyjne powiatów kolneńskiego i szczuczynskiego (grajewskiego) w latach 1919-1990*, Studia Łomżyńskie 1996, t. 6, s. 125-154; tenże, *Podziały administracyjne powiatów wysokomazowieckiego i łapskiego w latach 1919-1990*, Studia Łomżyńskie 1996, t. 7, s. 95-126; *Podziały administracyjne powiatu ostrołęckiego w latach 1919-1990*, Studia Łomżyńskie 1997, t. 8, s. 77-99; tenże, *Podziały administracyjne Suwalszczyzny*, Suwałki 1998 (powiaty augustowski, sejneński i suwalski).

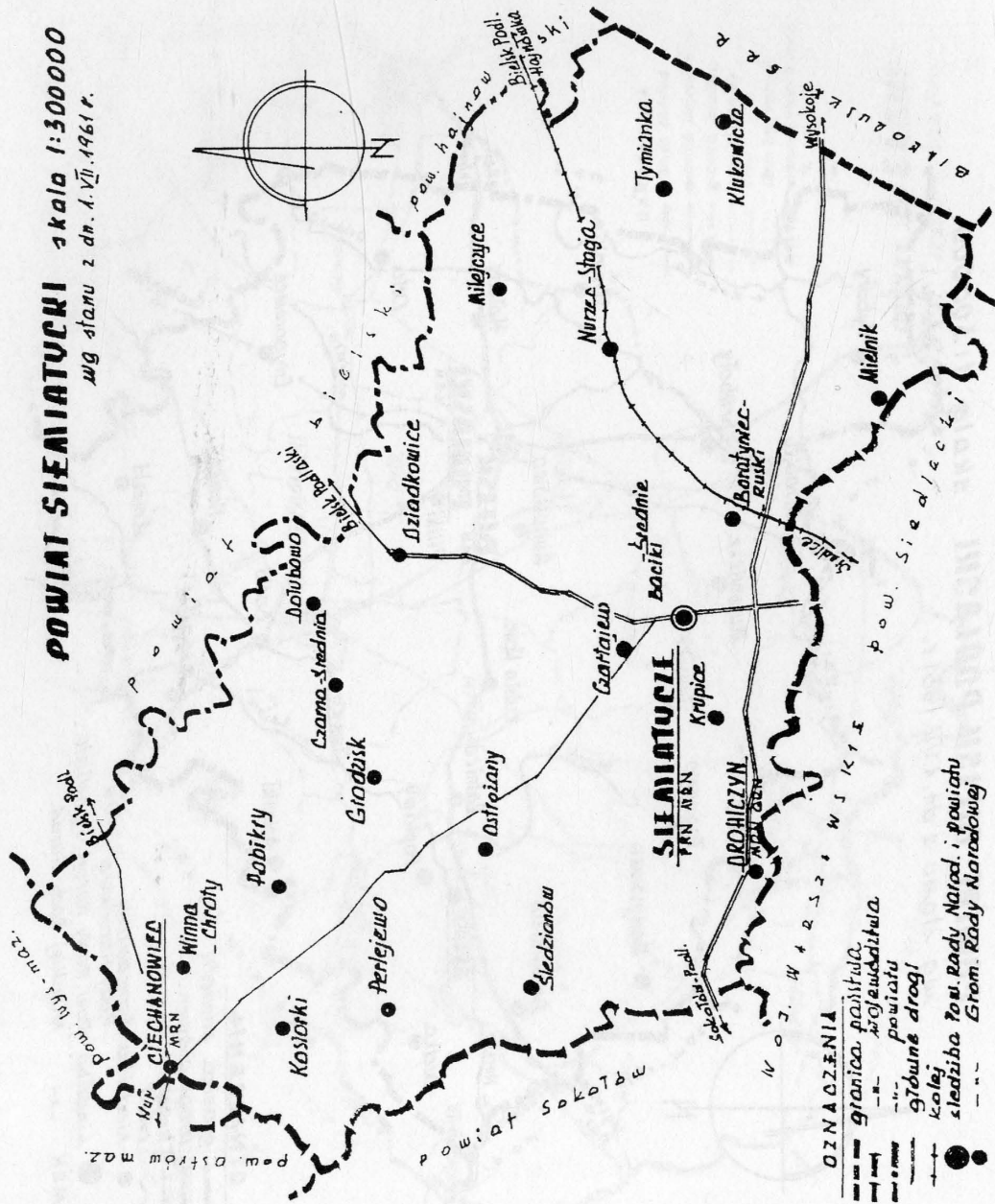
POWIAT BIELSKI PODLASKI skala 1:500000
wg stanu z dn. 1.VII.1961r.

OZNACZENIA

- granica powiatu
- drogi główne
- +— kolej
- trzeci
- siedziba Gromadzkiej Rady Narodowej
- ⊙ siedziba Pow. Rady Narod. i powiatu
- M.R.N. Mięskiej Rady Narod.

POWIAT SIEMIATYCZY skala 1:300000
wg stanu z dn. 1.VII.1961 r.

- OZNACZENIA**
- granica powiatu
 - granica województwa
 - powiatu
 - główna droga
 - kolej
 - siedziba Pow. Rady Narod. i powiatu
 - Grom. Rady Narodowej

